LIETUVIŲ DIENOS

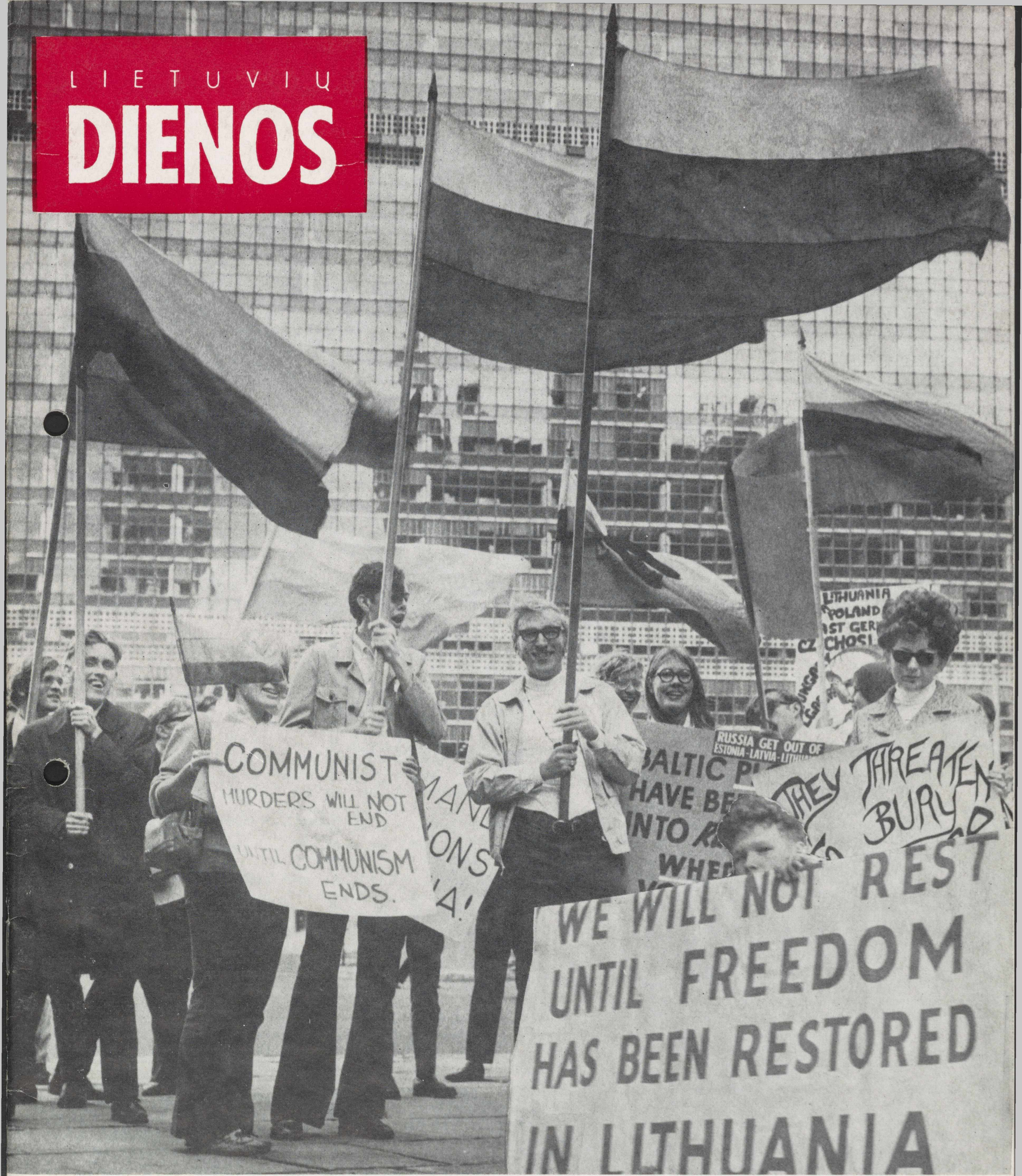

LIETUVIŲ VĖLIAVOS PROTESTO DEMONSTRACIJOJ PRIE JUNGTINIŲ TAUTŲ

LITHUANIAN DAYS

NOVEMBER 1969

1969 M. LAPKRIČIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Ca. 90029
Telefonas: 664-2919

LIETUVIŲ ŠVIETIMO IR ŠEIMOS METAI

1969, lapkritis Nr. 9 (198)
Eina XX metai
November, 1969 No. 9 (198)
Vol. XX

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Bernardas Brazdžionis
Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Juozas Tininis
Foto Redaktorius / Photo Editor
Daumantas Čibas
Anglų k. Redaktorius / Senior English Editor
Milton Stark
Anglų k. Redaktorius / English Editor
Alfonsas Milukas

Leidėjas / Publisher
Anthony F. Skirius
Administratorius / Circulation Manager
Juozas Andrius

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessary reflect the opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais be atskiro susitarimo.
Publishers reserve the right to reprint any or all matter published in Lithuanian Days magazine without separate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, redakcija taiso ir tvarko pagal savo nuožiūrą.
Manuscripts or other matter submitted for publication in Lithuanian Days magazine will be edited at the discretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį.
Republication of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN", PUBLISHED 1946-49.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
If subsription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will be renewed automatically.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 85 centai. **Single copy 85¢**

Prenumerata metams $8.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription $8.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription $12.00.

"Second Class Postage Paid at Los Angeles, California".

TURINYS / CONTENTS

Sumaišytos sąvokos. Vedamasis. 3
Pabaltiečių protesto demonstracija prie Jungtinių Tautų. Iliustruotas reportažas. 4
Spaudoj ir gyvenime. 6
S. Beckett, **Belaukiant Godoto.** Ištrauka. 8
Eilėraščiai, Jurgis Baltrušaitis. 9
J B., **Jurgio Baltrušaičio "klajoklio gairės."** ..10
A. M., **Dėl ko rašytojas Kuznecovas pabėgo.** . 11
Knygos ir autoriai. Kronika. 12
Kas yra "BATUN"? 13
VEIDAI IR VAIZDAI.
Iliustruota kronika. 14
ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI.
Smulkioji kronika 15

ENGLISH SECTION

The Truth and Justice Will Prevail, by Dr. J. J. Bielskis. 17
The Mayor's Goat, A short story by Česlovas Grincevičius. 18
ACEN Observes 15th Anniversary. 19
Balts Holds Rally at U. N. 19
Diemedėlis, poem by D. Mitkienė. 1ų
Lithuanian History in Stamps. Part CXIX ..20
Blindness of Hypocrisy? 20
LITHUANIANS MAKE NEWS. 21

VIRŠELIAI / COVERS

Pirmasis / Front Cover

Mūsų jaunimas su vėliavomis ir plakatais protesto demonstracijoje rugsėjo 20 d. prie Jungtinių Tautų.

Lietuviai, latviai ir estai, vadovaujami UBA-BATUN organizacijos, rurengė protesto demonstraciją prie Jungtinių Tautų būstinės New Yorke, reikalaudami pasmerkti Ribbentropo-Molotovo paktą ir sugrąžinti Baltijos kraštams laisvę.

Apie demonstraciją prašome skaityti šiuose puslapiuose: 3, 4, 5, 6, 7 ir 22, 23.

Lithuanian youth with Lithuanian national flags and posters at the United Nations.

Lithuanians, Latvians and Estonians demonstrated at the UN Headquarters in New York on September 20, 1969, and demanded to denonuce the Ribbenerop-Molotov Pact and to restore independence to Baltic nations.

Please read more on pages 3—7 and 22—23.

Photo by V. Maželis

BATUNo vykd. pirmininkas Kęstutis K. Miklas atidaro manifestacijos-protesto demonstracijos oficialiąją dalį rugsėjo 20 d. Dag Hammarksjold aikštėje prie Jungtinių Tautų būstinės. Priešais tribūną — New Yorko Operetės choras, vadovaujamas muz. Mykolo Cibo, pasirengęs giedoti JAV himną.

Daugiau manifestacijos vaizdų — 4, 5, 7 ir 22, 23 puslapiuose.

The Baltic Rally is called to order by K. Miklas, Executive Chairman of UBA - BATUN. In front of rostrum the Lithuanian Operetta Chorus of New York and its conductor M. Cibas ready to **sing American National Anthem.**

For more pictures of Baltic Rally turn pages 4, 5, 7, and 22, 23.

Gyviesiems ir kovojantiems

Dažnai sumaišome sąvokas ir nebeatskiriame vertybių. Dažnai sau leidžiama tai, už ką kitas baramas ir smerkiamas. Kito akyje matome ir krislą, o savo — nė rąsto. Tai sena liaudies išmintis, bet vargu ar ateities kartos iš jos pasimoko.

Iš tikrųjų — mūsų, lietuvių, išeivių, — taip labai įvairių sluoksnių visuomenėje, labai nelengva rasti matą, kuris tiktų ir senajai emigracijai ir naujajai (kuri tikriau būtų vadintina politiniais pabėgėliais, egzilais), ir vyresniesiems ir jaunimui (tarp kurių, kaip visur pasaulyje, jau ima rastis tam tikras plyšys, spraga, Amerikoje populiariai vadinama "generation gap").

Mūsų, išeivių, kompaktiškumas vargu ar įmanomas. Tat ir bendruomeninį "susiklausymą", kurio gal ir labai nuoširdžiai bei teisingai siektų kai kurie politikai, reikia traktuoti žymiai kitaip, negu to galėtume pasiekti gyvendami savoje teritorijoje, turėdami savo valstybinius organus — administracinius, įstatyminius ir teisminius. Tačiau įsikūrę pasaulio lietuvių bendruomenę, parodę daug geros valios veikti bendruomeniškai, turime neužmiršti, kad bendruomeniškumas stato ir tam tikrus vienus visiems reikalavimus. Vienokio ar kitokio "sutarimo" reikia, kad nepakriktume kaip čigono bitės. Mūsų tikslas — vienas ir nepakeičiamas; mūsų siekiai vieni ir tie patys. Gali skirtis keliai ir metodai. Gali nesutapti priemonės ir taktika. Kiekvienas atskirai dar priklausome kuriai nors organizacijai, kuri turi savas tradicijas, savo, skirtingus nuo kitų, veiklos būdus. Visgi, nors ir kaip separuoti būtume politinių, ideologinių skirtumų atžvilgių, vieno neturėtume išleisti iš akių: bendro mūsų tikslo ir bendro visų ir to paties priešo.

Čia vienu, čia kitu metu jau yra pasitaikę atvejų, kad susiginčiję dėl smulkmenų nugrimstame ne tik į neišbrendamas diskusijas, bet įsiveliame į tokį "mirtinai" neatlaidų pyktį, kad užmirštame, dėl ko "dialogą" pradėję. Užsidega mumyse tokia kovingumo ugnis, kad tariamąjį priešą esame pasirengę nuo žemės paviršiaus nušluoti ir nepastebim, kad jau einame susikibę rankomis su tuo, dėl ko visa kova kilo.

Tai sena lietuvių yda. "Mes kovoti nepasenom" rašė 1919 metais poetas. Sunkus buvo metas. Priešai iš visų pusių, o partiniai ginčai tarpusavy. Ir vis dėlto tas pats poetas nepolitikas skelbė pasitikėjimą: "Nors mums priešas skelbia mirtį, / Gauskit, eg-

Nukelta į 6 psl.

Demonstrantų daug raginti nereikėjo: per gatvę tiesiog į Jungtines Tautas!

Across 1st Avenue straight to the United Nations. Foto L. Tamošaitis

Istorija bus jūsų teisėja

Pabaltečių protesto demonstracija prie Jungtinių Tautų

Nastutė Umbrazaitė, UBA-BATUN vicepirm., anksti prieš demonstraciją dalina BATUNo atsišaukimus prie Jungtinių Tautų.

N. Umbrazas, Vice-President of UBA-BATUN (United Baltic Appeal to the United Nations), gets an early start at the United Nations to distribute announcements of the Baltic Rally. Tens of thousands of handbills were given out by the Baltic youth groups throughout New York City. N Y. Daily News photo

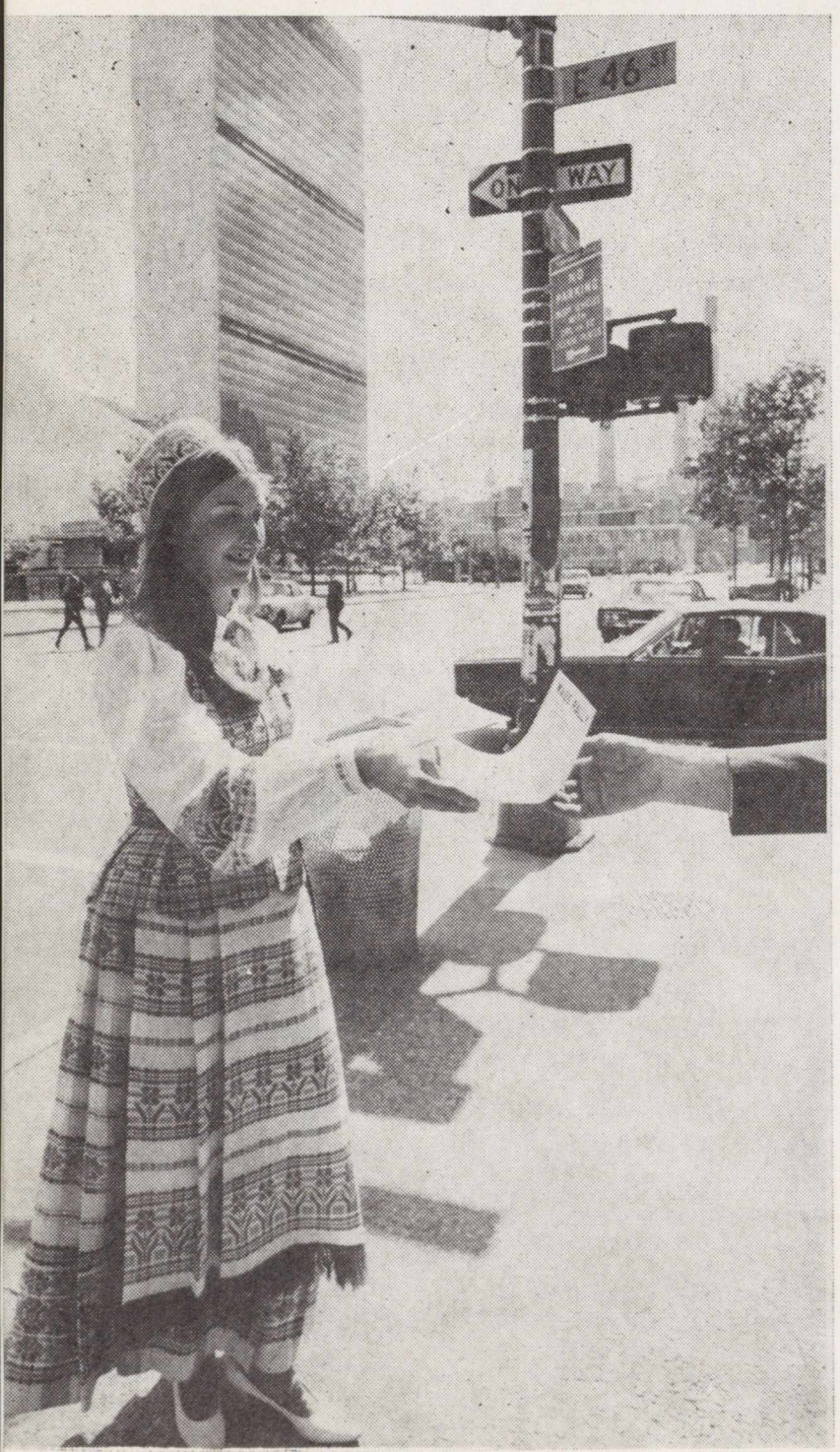

Tikslu kuo plačiau painformuoti svetimuosius ir atkreipti Jungtinių Tautų dėmesį apie slaptą Hitlerio - Stalino suokalbį, padarytą prieš 30 metų, kada vadinamu *Ribbentropo-Molotovo paktu* Lietuva, Latvija ir Estija neteko savo nepriklausomybių, BATUNas (Baltic Appeal to the United Nations), ta pabaltiečių organizacija, kurios vienintelis tikslas iškelti Pabaltijo kraštų nepriklausomybės klausimą Jungtinėse Tautose, šių metų rugsėjo 20 d. New Yorke, Dag Hammarskjold Plaza aikštėje prie JT surengė manifestaciją ir protesto demonstraciją.

Nežiūrint to, kad demonstracija buvo paskelbta ir suorganizuota per labai trumpą laiką tik per 3 savaites, vis dėlto buvo sutraukta per 500 pabaltiečių, daugiausia lietuvių, su vėliavom, plakatais ir pasipuošusių tautiniais drabužiais.

Beveik 100 vėliavų dalyvavimas padarė šią demonstraciją įspūdingą. Lietuviškų vėliavų buvo daugiau kaip 70. 50 vėliavų, kurių didesnė pusė buvo perrišta juodais kaspinais, parūpino ir atvežė iš Waterburio atvykdamas dr. P. Vileišis, JAV LB Tarybos prezidiumo pirmininkas. Latvių ir estų vėliavos paskendo lietuviškų vėliavų miške, ir susidarė įspūdis, kad čia daugiau lietuvių, nei visų trijų baltiečių demonstracija.

Demonstracija buvo skelbiama 2 val. p.p. Dalyviai su savo vėliavomis New Yorko Operetės choras, vadovaujamas muz. Mykolo Cibo, pasipuošęs tautiniais drabužiais, pradėjo rinktis visa valanda anksčiau. Per specialiai Batuno pastatytus garsiakalbius jau nuo 12 valandos buvo perduodama pabaltiečių muzika, daugiausia Br. Jonušo maršai; tatai kėlė visų nuotaiką ir įpūdį darė šventišką.

Tą pačią dieną nuo 11 val. New Yorko gatvėse, Times Square, prie Jungtinių Tautų ir kitose didesnio judėjimo vietose buvo išdalinta tūkstančiai Batuno išleistų atsišaukimų, nurodančių šios protesto demonstracijos tikslą ir kviečiančių visus joje dalyvauti. Tie atsišaukimai susilaukė nemažo atgarsio ne tik demonstracijos dieną, bet ir vėliau. Iki šiol jau šimtai laiškų pasiekė Batuno įstaigą. Visuose laiškuose nuoširdžiai pritariama mūsų siekiams ir prašoma daugiau žinių apie Baltijos kraštų nedalią.

Šios manifestacijos - protesto demonstracijos oficialią dalį atidarė Batuno vykd. pirmininkas inž. Kęstutis Miklas, pakviesdamas visus sugiedoti Amerikos himną. Po to ilgoką žodį pasakė Batuno pirm. kun. Norbertas Trepša. Jis supažindindamas susirinkusius apie šios demonstracijos tikslą, smulkiai pasakojo kaip Ribbentropo-Molotovo paktas buvo sudarytas, kaip Baltijos valstybės pateko po rusų jungu, kaip Lietuva, Latvija ir Estija iki šios dienos laukia laisvės rytojaus.

Tolimesnę manifestacijos programos dalį vedė Antanas Mažeika, jr., buvęs pirmojo žygio į JT ir Lapkričio manifestacijos pirmininkas. Jis savo kalboje nepagailėjo karčių žodžių JAV vyriausybei dėl jos vedamos politikos ir pasimetimo Baltijos kraštų atžvilgiu, ir Jungtinėms Tautoms dėl blaškymosi savo čartery ir iki šiol nesuradus progos pajudinti Baltijos tautų nepriklausomybės savo forume.

Toliau jis pakvietė žodžiui New Yorko kongresmaną Marie Biaggi, kuris savo kalboje buvo tikrai atviras ir nuoširdus. Jis apgailestavo, kad JAV vyriausybė permažai daro pavergtųjų kraštų išlaisvinimo reikalu, ir žadėjo dėti visas pastangas, kad Baltijos

BATUNo vykd. pirmininkas Kęstutis Miklas, šios protesto demonstracijos koordinatorius, ir programos vedėjas Antanas Mažeika.

K. Miklas, Executor Chairman of BATUN, the coordinator of this demonstration, gives last minute instructions to A. Mažeika, jr., the program leader for this event. Foto R. Kisielius

Dr. J. K. Valiūnas, Vliko pirmininkas, sako prakalbą Batuno surengtoj protesto demonstracijoj prie Jungtinių Tautų buveinės rugs. 20.
Dr. J. K. Valiūnas, President of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania, speaking to the demonstrators at the Baltic Rally on Sept. 20. Foto V. Maželis

New Yorko kongresmanas Mario Biaggi, pasakęs puikią kalbą manifestacijoj, ir prel. J. Balkūnas, taip pat vienas kalbėtojų. Tuoj po demonstracijos kongresmanas turėjo pasikalbėjimą su TV WPIX 11 kanalo korespondentu; pasikalbėjimas perduotas tą patį vakarą žinių metu. Foto R. Kisielius

Msgr. J. Balkūnas and congressman M. Biaggi (Bronx-New York), who gave an inspiring talk at the Baltic Rally. An interview with congressman Biaggi by Jim Fusce was shown on WPIX Channel 11, together with scenes of the rally, on the TV news that evening.

Kraštų nepriklausomybės klausimas būtų nuolatos judinamas JAV kongrese ir vyriausybėj, iki tas reikalas bus iškeltas Jungtinėse Tautose.

Po kongrm. Biaggi kalbos, kuri palydėta ovacijomis, sekė estų, latvių ir lietuvių atstovų pareiškimai. Estų vardu kalbėjo dr. Heino Ainso; jis nuogastavo, kad didžiosios valstybės per savo slaptus susitarimus gali pasiduoti Sovietų Rusijos spaudimui, ir Baltijos tautų reikalas gali būt nustumtas rusų naudai. Latvių vardu ministeris Alfreds Berzinš, vienintelis laisvame pasaulyje paskutiniosios Latvijos vyriausybės narys, pareiškė, kad niekas nė vieno pabaltiečio nesustabdys nuo laisvės reikalavimo savo kraštams. Viso pasaulio lietuvių vardu kalbėjusio Vliko pirmininko dr. J. K. Valiūno žodis buvo aštrus ir taikomas tiesiog Jungtinėms Tautoms. Savo trumpa, bet ryškia ir turininga kalba, jis keliais bruožais nupiešė Lietuvos praeitį, kaip Lietuva pateko po rusų jungu ir, išdėstęs faktus apie Sovietų Rusijos imperialistų padarytus nusikaltimus Lietuvai, apie Lietuvių tautos naikinimą, reikalavo iš Jungtinių Tautų ne gražių žodžių, bet veiksmų. Jo žodžiais "Istorija bus jūsų teisėja, Jungtinių Tautų atstovai, ji teis jus ne už gražias kalbas, bet už atliktus darbus dėl žmoniškumo ir laisvės pavergtiems žmonėms."

Po kiekvieno Baltijos kraštų atstovo kalbos buvo giedami tų kraštų himnai. Visus himnus, taip pat ir Amerikos himną, giedojo (publikai pritariant) New Yorko Operetės choras, papildytas latvių ir estų dainininkais, vadovaujant muz. M. Cibui; tik latvių himną giedant chorui dirigavo latvių muz. Visvaldis Gedulis.

Toliau sekė JAV vyriausybės atstovo, transporto pasekretoriaus Walter L. Mazan kalba, skirta šiai protesto demonstracijai. Jis kelis kartus pabrėžė, kad JAV politika ir laikysena nėra pasikeitusi Baltijos kraštų atžvilgiu; tų kraštų okupacija yra laikoma neteisėta, tų kraštų nepriklausomybės laikų diplomatinės atstovybės ir konsularinės įstaigos yra pripažįstamos kaip vienintelės teisėtos tų kraštų institucijos; kad JAV vyriausybė ir prezidentas Nixonas yra ir bus už laisvę pavergtiems kraštams. W. L. Mazon pareiškė, kad jis tiki, jog ateis tas laikas, ir Baltijos kraštai bus atstatyti.

Toliau 6 psl.

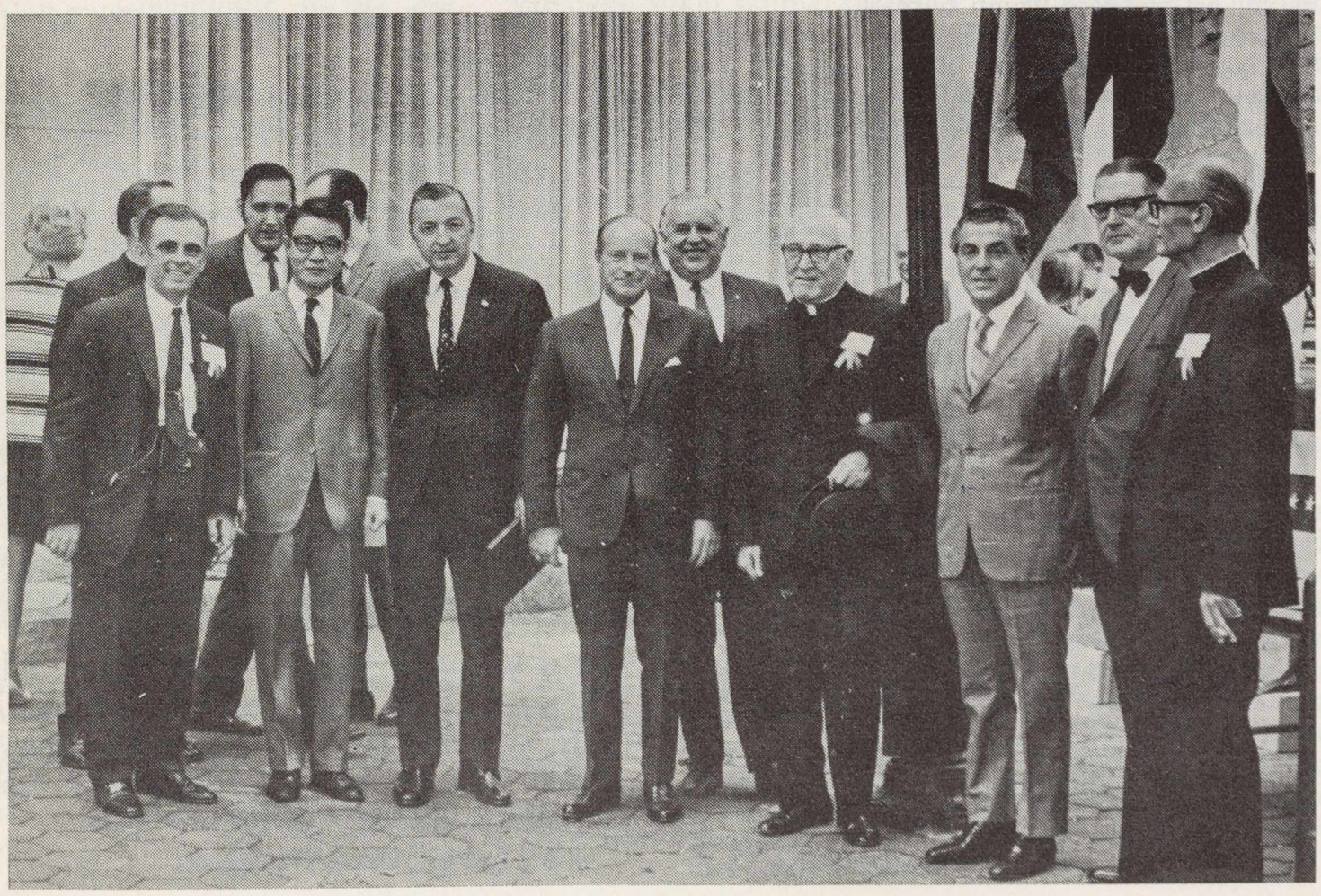

Kalbėtojai ir garbės svečiai Batuno surengtoje demonstracijoje prie JT š. m. rugsėjo 20.

Speakers and honorary guests at the Baltic Rally on Sept. 20. Left to right: Kęstutis K. Miklas, Executive Chairman of BATUN; A. Mažeika, program leader for the event; Wang Meng-Hsien, minister plenipotentiary and permanent represenetative of free China at theUN; Walter L. Mazan, US Government representative, Assistant Secretary of Transportation; Dr. J. K. Valiūnas, President of the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania; Dr. P. Vileišis, President of the National Council of the Lithuanian-American Community of USA; Rt. Rev. Msgr. J. Balkūnas, former 1st President and present Director of BATUN; Congrsm. M. Biaggi; A. Simutis, Consul General of Lithuania at New York and Rev. N. Trepša, present President of BATUN. Foto R. Kisielius

Protesto demonstracija prie ...

Atkelta iš 5 psl.

Wang Meng-Hsien, ministeris ir nuolatinis laisvosios Kinijos atstovas prie Jungtinių Tautų, buvo sekantis kalbėtojas. Jis savo kalboje nepagailėjo aštrių žodžių Sovietų Rusijos imperialistinėm užmačiom pasmerkti ir, kas svarbiausia, Jungtinių Tautų neveiksmingumui. Jis ypač atakavo komunizmą ir komunistinį imperializmą. Jo žodžiais: "Šiandien komunistinis imperializmas yra daug aktyvesnis negu jis buvo prieš 30 metų... Baltijos kraštų tragiškas likimas, kruvini įvykiai Vengrijoje ir taip neseniai Čekoslovakijoje rodo, kaip komunistai atima žmogui laisvę ir teisę. Nežiūrint tos grėsmės iš Sovietų Rusijos, mes neturime pasiduoti. Kova bus sunki, bet mes visi laimėsime." Toliau jis pastebėjo, kad tokios protesto demonstracijos yra efektingos. Skatino kuo daugiau ir kuo dažniau jų turėti, kad laisvasis pasaulis atbustų ir kad Jugtinės Tautos pamatytų savo klaidas – vis didesnį pamiršimą pavergtųjų, ir pradėtų diskutuoti prieš 30 metų padarytą skriaudą Lietuvai, Latvijai ir Estijai.

Šios demonstracijos proga buvo gauta visa eilė telegramų bei raštiškų pareiškimų su linkėjimais, kad šis protestas būtų kuo sėkmingesnis. Tokie pareiškimai gauti iš JAV viceprezidento S. Agnew, iš JAV valstybės departmento, iš buv. prez. L. B. Johnsono; pareiškimus asiuntė Respublikonų Partijos centro vadovybė, New Yorko gub. N. Rockefeleris, N. Y. miesto burmistras J. Lindsay, New Jersey kongresm. P. Rodino, New Yorko kongresm. J. P. Addabbo, Kanados ambasada prie JT, lietuvių bei latvių atstovybės Washingtone ir kt. Visas tas telegramas ir pareiškimus raštu perskaitė publikai tautiniais drabužiais pasipuošusios Batuno veikėjos – vicepirm. Nastutė Umbrazaitė ir sekr. Mar Linamaa (estė). N. Umbrazait perskaitė Batuno siunčiamą prezidentui Nixonui telegramą, kuria prašoma iškelti Jungtinių Tautų forume reikalavimą Baltijos kraštams laisvės, pasmerkti Sovietų kolonializmą ir Baltijos kraštų rusifikaciją.

Šios protesto demonstracijos rezoliuciją Jungtinėms Tautoms perskaitė Antanas Mažeika. Joje reikalaujama, kad Jungtinės Tautos pasmerktų Ribbentropo - Molotovo paktą ir atstatytų nepriklausomybę Lietuvai, Estijai ir Latvijai. Rezoliucijai pritaria visi demonstracijos dalyviai. Pranešama, kad rezolucijos tekstas bus įteiktas Jungtinių Tautų sekretoriatui ir visoms laisvojo pasaulio misijoms prie JT.

Pabaigoje ugningu žodžiu ir malda į susirinkusius prabyla pirmasis Batuno prezidentas ir dabartinis Batuno direktorius prel. Jonas Balkūnas. Jo pareiškimas, jog jis netiki diplomatams ir jų tuštiems žodžiams, sujudina demonstracijos dalyvius. Visi tik laukia konkretaus pasiūlymo. Ir kai nuo tribūnos pasakoma, kad "dabar visi einame į Jungtines Tautas", nė vieno nereikėjo raginti – visi kaip vienas spontaniškai pajudėjo JT būstinės linkme, nežiūrint to, kad demonstruoti buvo leista tik aikštėje.

Toliau — 7 puslapyje

Spaudoj ir gyvenime

"VELNIAM TU RAŠAI... EINAM GERIAU IŠGERTI..."

Juozas Baltušis apie pragertas ir parduotas vasaras

Rašytojas - komunistas ir imperialistinės rusų komunistinės partijos cenzorius (vienu laiku) Juozas Baltušis autobiografijoje rašo:

"Pati didžiausia mano vaikystės svajonė buvo pasidaryti puodžiumi."

Ir toliau jis porina apie savo amatus:

"Mokiausi siūti batus, rauginti kailius, pinti bumbles iš lazdyno plėšų, net ąžuolines diles obliavau Šimonių bažnyčios altoriui."

"Ir atsitiko tada didis ir svarbus įvykis mano gyvenime: susipažinau aš su rašytoju Kaziu Boruta. Gyvenau tuomet jau Kaune..."

"Kiti žmonės, būdavo, kaip žmonės: šiokiadieniais dirba prakaituoja, sekmadieniais taurelę nugeria, pasišokti į Kačerginės šilą garlaiviu nuplaukia. O aš lyg apsėstas: literatūra, literatūra, literatūra... O kokia čia tau, po velnių, literatūra,, jeigu laiko minutės nėra?"

"Buvau aš bernu, buvau bedarbiu, išmokau knygryšio ir raidžių rinkėjo amatų, buvau cenzoriumi, publicistu ir feljetonistu, radijo artistu, redaktorium normaliu ir redaktorium atsakingu, vadovavau kitiems ir buvau vadovaujamas kitų, neramaus savo būdo vejamas, nemažai basčiausi po Lietuvą..."

"**Amžinai apsikarstęs įvairiomis pareigomis, dažnai nė iš tolo neturinčiomis nieko bendro ne tik su literatūra, bet ir apskritai su kultūra** (mūsų pabraukta), kūrybiniam darbui palikdavau vien menkiausias savo laiko ir jėgų nuotrupas."

"Ir turiu prisipažinti, kad visuomet pavydėjau puodžiams jų pirmenybės prieš rašytojus." ("Tarybų Lietuvos Rašytojai, Vilnius, Vagos leidinys, 1967 m. 291-299 psl.).

Iš J. Baltušio autobiografijos matyti, kad Lietuvos nepriklausomybės metais jis nenugerdavo taurelės ir neplaukė garlaiviu į Kačerginės šilą pasišokti. Jam nebuvo laiko. Jis rūpinęsis tik "literatūra, literatūra, literatūra". Imperialistinės rusų komunistų partijos okupacijos metu, kada pagal propagandą, rašytojams atsivėrusios galimybės tik rašyti, J. B. vėl neturi laiko rašymui, nes apsikraudavęs pareigomis, kurios kartais buvę priešingos ir literatūrai ir net kultūrai (būti oficialiu cenzorium; vadinas, ne tik pačiam nerašyti, bet ir kitam užimti burną!).

Kokia ironija! Ją Baltušis pamini lyg tarp kitko, lyg juokaudamas, bet iš visko matyti, kad šis reikalas jį smaugte smaugia. Kokią iš to išeitį jis randa? Ogi, va, kokią: pradėti gerti ir visą tragediją paskandinti alkoholyje.

Duodamas pluoštą atsiminimų apie Petrą Cvirką (subolševikėjusį kaimo bernelį, nuėjusį iki komunistų penktosios kolonos), jis rašo:

"Senasis meistras... (Raidės spaustuvės knygrišyklos meistras Steponas Kašauskas — mano pastaba — J. P.) man sakydavo:

— Tu nerašyk. Velniams tu rašai. Einam geriau išgerti."

"Gerdavom tada atsakančiai. Kiekvieną šeštadienį mokėjo algas. Gavusis išeina, bet namo neina. Vaikšto gatvėj, laukia. Kitas gavo, ir jau du vaikšto. Paskui trys. Kol susirenka visa "kampanija". Tada, nė žodžio nepratarę, sukam visi reikiama kryptimi, sėdam reikiamoj vietoj, už reikiamo stalo, ir prasideda, prasideda... Iki gilių išnaktų. Kitą dieną — sekmadienis. Bus laiko išgerti gazuoto vandens, atsigauti. Pirmadienį — vėl į darbą. Kiekvieną šeštadienį šitaip."

"**Tais laikais, žinoma, nebuvo tokių organizuoto masinio girtavimo priemonių, kaip šiuolaikiniai vadinamieji "žiburėliai". Žmonės gėrė neapsimesdami dirbą kultūrinį darbą...** (mūsų pabraukta — J. P.) Štai ir virstam šeštadienio popietę visi, algas pasiėmę. Į švaresnį restoraną. O čia — sniego baltumo staltiesė, žvanga, žvilga įkaitinti indai, kibirkščiuoja grafinai, taurelės... Tikras rojus... Taurelė, kita, ir tuoj daina, linksmos šnekos... Tai kas, kad rytoj skils galva nuo pagirių, kad poryt — vėl už grotuoto lango. Šiandien gyvenam! Šiandien mūsų šventė!"

"Taip ir ėjo paskui: aš gėriau..."

("O labiau už visus — Petras Cvirka", Jaunimo gretos, Nr. 3 (292), 1969 kovo m. 7-8 psl.)

Vaidino "pažangų" ir gėrė. Kelias vasaras taip pragėrė, nesisako. Tiek to. Jo reikalas. Tik reikalas darosi nebe jo, kai vietoj "pragertų" vasarų ima rašyti apie neva "buožėms parduotas" vasaras. Pirmasis tomas tų vasarų, išleistų prieš 10 metų, taip ir parašytas: pagal visišką Stalino liniją: buožė — juodas, bernas — baltas, šeimininkas — blogas, tarnas — geras, Už šimtaprocentinį tokios schemos iliustravimą partija net premiją davė. "Viceprezidentu" paskyrė. O kai išsipagiriojo, vėl reikėjo pasirodyt rašytoju. Jauni žmonės atnešė naujų vėjų. "Juoda-balta", komunistas — šventasis, nekomunistas — niekšas formulė jų jau nebepatenkino. Jie ieškojo gyvo, natūralaus žmogaus, ne pagal partinį kurpalį padaryto roboto. Negalėjo atsilikti ir Baltušis. Lyg tai nusiskųsdamas, lyg tai senąjį metodą papeikdamas, jis prisipažįsta: "Beraš[illegible] knygą, daug kas pakito gyvenime, teko keisti ir knygoje. **Jau nebegalima buvo vadovautis tuo patogiu , tačiau jau spėjusiu atgyventi požiūriu, kad visi buožės ir turtuoliai buvo šėtonai, o visi bėdnikai ir samdiniai — angelai".** (Mūsų pabraukta. — J. P. Cituota iš "Naujos knygos", Nr. 5, 1969 m. kovo mėn.).

Kodėl turtuoliai nebe šėtonai? Ogi todėl, kad naujieji turtuoliai ir buožės, partijos prisiplakėliai pralobo komunistų partijos malone. Nepatogu komunistus turtuolius, naujuosius kruvinus buržujus, praturtėjusius iš įvairių partijoje užimamų pareigų, vadinti šėtonais! Tas "patogus" požiūris imta taikyti ir buvusiems "buržuazinės" santvarkos prisiplakėliams, nes jie pasirodė vikriai moką ir prie "proletarinės" valdžios prisiplakti. Ir pagerti, kaip pats Baltušis sako, šiuolaikiniuose "žiburėliuose", apsimetant, kad dirbą kultūrinį darbą...

Bravo, Baltuši, už teisybę. Laukiame trečiojo "Pragertų vasarų" tomo. **J. Prūsas**

GYVIESIEMS IR KOVOJANTIEMS

Atkelta iš 3 psl.

lės, mes gyvenam."

Ir mes gyvenam. Ir gyvensim. Tik kartu su poetu tariant, –

Skaudu tai, kad prieblandoje
Nepažindami viens kito –
Priešui ranką, – draugui kardą
Tiesti kartais mes išdrįstam."

(Iš eilėraščio "Gyviesiems")

Kai veiksniai tyli ir neduoda "instrukcijų", kaip tuo ar kitu atveju pasielgti, kaltiname juos, kad miega, kad nieko neveikia; kai veiksniai pasisako, paskelbia spaudoje gaires, kurių turėtume laikytis, vėl atsiranda balsų, puolančių, kam kišasi į ne savo sritį, – geriau tą ir aną ir dar kitą padarytų. Sunku šiandieną pripažinti kam nors autoritetą, kai matome visuotiną chaosą ir disorientaciją. Bet tie, kurie turi kariuomenę, policiją, teismus ir kalėjimus – mums ne pavyzdys. Jei mes turime lietuvišką širdį, lietuvišką žodį, netarkime jo be reikalo, neužliekime širdies pagieža savo broliui ir nepaduokime tuo priešui savo rankos. Nes to jis ir siekia.

Nepaklyskime skirtumuose.

Protesto demonstracija

Atkelta iš 6 psl.

Verta pastebėti, kad policija, kurios New Yorko miestas nepagail jo prisiųsti didoką skaičių, palyginti, buvo gana palanki demonstracijai. Kai minia su visom vėliavom pajudėjo tiesiog į Jungtinių Tautų būstinę (kuri oficialiai yra už JAV teritorijos ribų), policija netrukdė jai ir kartu su visais žygiavo gražiuoju prašydami, kad nebūtų padaryta jokių išsišokimų. Nugirsta, kad vienas policijos seržantas kalbėjo į grupę demonstruotojų: "Mes pritariam jums ir jūsų krašto siekimams, bet mums įsakyta jus neleisti į Jungtines Tautas... ir kaip policininkai, labai gaila, [illegible]rai labai gaila, mes turime pa[illegible]usti įsakymams. Maloniai prašome, nieko nedarykite, kas pakenktų mūsų krašto valdžiai..."

Drausminga demonstracija žygiavo skersai 1st Avenue tiesiai į JT būstinę. JT policija sujudo: uždaromos durys ir vartai paskubomis grandin mis užrakinami. Demonstracija sustoja prie jų, toliau veržtis nebando. Tvarkingai dar gerą pusvalandį maršuoja, balsu reikalauja "Laisvės Baltijos kraštams", "Rusai, pasitraukite iš Lietuvos, Latvijos ir Estijos", "Šali žudikai iš Pabaltijo", "Ribbentropo-Molotovo paktas turi būti atšauktas", "Laisvės, laisvės, Laisvės!" ir t. t.

D l ko Jugtinės Tautos buvo priverstos tą dieną užsidaryti, yra dvi versijos. Viena: keli jaunuoliai, dar manifestacijai vyks[illegible]t Dag Hammarskjold aikštėj, [illegible]ekeno neraginti, patys savo iniciatyva nuėjo į JT rūmus ir ten viduje kolonas, stiklo vitrinas bei sienas aplipdė juostomis su šūkiais — *Communist Russia get out of Lithuania, Russia get out of Estonia, Latvia, Lithuania.* JT būstinės tvarkdariams tai sudar daug rūpesčio ir vargo kelias dešimtis užrašų nulupti. Negalėdami šūkių skubiai pašalinti, jie turėjo iš rūmų išprašyti lankytojus ir tuo sutrumpinti JT vizitacijos laiką. Kitą versiją (neįtik tiną) sekančią dieną peskelbė kelios New Yorko radijo stotys, pranešdamos, jog JT buvę priverstos anksčiau užsidaryti, nes buvęs gautas telefoninis pranešimas, kad būstinėje esanti padėta bomba JT rūmams išsprogdinti. Ši versija sensacijų mėgėjams labiau tiko. Kokia būtų "sensacija" iš to, kad kažkas išlipdė JT sienas su reikalavimais Baltijos tautoms laisvės.

Šią mūsų protesto demonstraciją filmavo ir fotografavo New Yorko ir užsienio dienraščių foto reporteriai ir New Yorko 11 kanalo televizija, kuri dar tą patį vakarą du kartus (7 ir 10 val.) perdavė žinių programoje. Ta pačia proga 11 kanalo televizija perdavė pasikalbėjimą su kongresmanu Biaggi, kuris, atsakydamas į reporterio klausimus pabrėžė, kad jis visados buvo ir bus už laisvę pavergtiesiems ir dės visas pastangas kongrese dėl greitesnio Baltijos tautų nepriklausomybės klausimo pravedimo Jungtinėse Tautose.

Apie šią protesto demonstraciją BATUN buvo painformavęs užsienio spaudą ir visus prie JT akredituotus įvairių valstybių korespondentus. Atgarsis neblogas. Įvykį stebėjo visa eilė spaudos atstovų ne tik iš laisvojo pasaulio, bet ir korespondentai iš už geležinės uždangos (nors jie nebuvo kviesti). Kiekvienas ko-

Nukelta į 22 psl.

VIRŠUJ — JAV Transporto pasekretorius Walter Mazan kalba protesto demonstracijoj.

UPPER —

Walter L. Mazan, US Government representative, Assistant Secretary of Transportation speaking at the Baltic Rally, September 20.

Foto R. Kisielius

ŽEMAI — "Aš netikiu nei politikams, nei diplomatams, bet aš tikiu į Dievą... kuris gali palenkti pasaulio vadus dirbti dėl teisingumo..." pareiškė prelatas J. Balkūnas protesto demonstracijoj prie JT rugsėjo 20 d.

LOWER —

"I do not believe in politicians or diplomats, I believe in God... who can inspire the world's leaders to work for justice.." Msgr. J. Balkūnas said in his spiritual message during the Baltic Rally at the UN.

Foto L. Tamošaitis

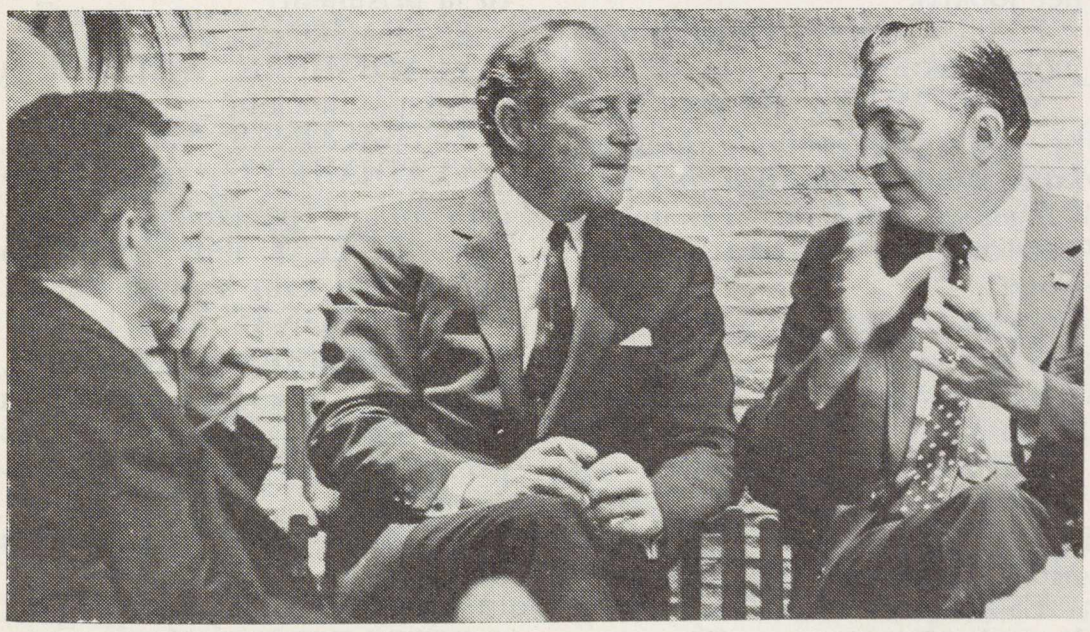

JAV Transporto pasekretorius W. L. Mazan (dešinėj) diskutuoja Baltijos kraštų problemą Batuno surengtame Pacem in Terris galerijoj priėmime su Vliko pirm. dr. J. K. Valiūnu ir Batuno vykd. pirmininku inž. Kęstučiu K. Miklu.

Walter L. Mazan, US Assistant Secretary of Transportation, in a discussion about the Baltic issue during the reception at the Pacem in Terris Gallery with dr. J. K. Valiūnas, President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, and with K. K. Miklas, Executive Chairman of BATUN.

Foto R. Kisielius

SAMUEL BECKETT

Belaukiant Godoto

Kelias į kaimą. Medis. Vakaras. Estragonas, sėdėdamas ant žemės, bando nusiauti batą. Jis įsikimba jį abiem rankom, pūkšdamas. Pritrūkęs jėgų, sustoja, pailsį, atsikvepia ir vėl bando.

Įeina Vladimiras.

ESTRAGONAS, *liaudamasis bandyti nusiauti*:

Nieko negalima padaryti.

VLADIMIRAS, *artindamasis sustingusiais žingsniais, plačiai išsižergęs:*

Aš pradedu tuo tikėti. *Sustoja.* Aš seniai spyriausi šiai minčiai, sakydamas sau, Vladimirai, būk protingas! Tu dar ne viską išbandei. Ir aš vėl pradėdavau kovą. *Jis sujuda, svajodamas apie kovą. Estrangonui:* Štai, tu vėl bandai.

ESTRAGONAS. Manai?

VLADIMIRAS. Malonu vėl tave sutikti. Maniau, kau tu išvykai visam laikui.

ESTRAGONAS. Aš taip pat maniau.

VLADIMIRAS. Kaip mes turime atšvęsti šį susitikimą? *Svarsto.* Pasikelk, kad galėčiau tave apkabinti. *Ištiesia ranką Estragonui.*

ESTRAGONAS. *Susijaudinęs:* Tuojau, tuojau. *Tyla.*

VLADIMIRAS. *Įsižeidęs, šaltai:* Ar galima žinoti, kur ponas yra praleidęs naktį?

ESTRAGONAS. Griovy.

VLADIMIRAS. *Nustebęs:* Griovy! Kur?

ESTRAGONAS. *Be gesto.* Ten.

VLADIMIRAS. Ir tavęs nesumušė?

ESTRAGONAS. Taip... Neperdaug.

VLADIMIRAS. Ar vis tie patys?

ESTRAGONAS. Tie patys? Nežinau. *Tyla.*

VLADIMIRAS. Kai apie tai pagalvoju... jau ne nuo šiandien save klausiu... kas su tavimi būtų atsitikę... be manęs... *Ryžtingai:* Tu būtum dabar tik krūvelė kaulų. Nėra abejonės.

ESTRAGONAS. *Smarkiai įžeistas:* Tai kas?

VLADIMIRAS. *Prislėgtas:* Tai perdaug vienam žmogui. *Pauzė Gyvai:* Antra vertus, kuriam galui dabar nusiminti, štai ką aš sakau. Apie tai reikėjo galvoti prieš milijoną metų, apie 1900.

ESTRAGONAS. Gana. Padėk man nusiauti šį batpalaikį.

VLADIMIRAS. Susitvėrus rankomis reikėjo šokti pirmiems nuo Eifelio bokšto. Tuomet buvo tinkamas laikas. Dabar pervėlu. Neleis mums net užkopti. *Estragonas įsikimba į savo batą.* Ką tu darai?

ESTRAGONAS. Aš bandau nusiauti. Ar tau niekad to nepasitaikė?

VLADIMIRAS. Jau seniai tau sakiau, kad reikia kasdien nusiauti. Turėtum geriau manęs klausytis.

ESTRAGONAS. *Silpnai.* Padėk man!

VLADIMIRAS. Ar tau skauda?

ESTRAGONAS. Skauda! Jis klausia ar skauda!

VLADIMIRAS. *Pykdamas:* Tau visuomet skauda! Savęs aš neįskaitau. Aš norėčiau tave matyti savo vietoje. Tu man papasakotum tai kaip naujieną.

ESTRAGONAS. Ar tau yra skaudėję?

VLADIMIRAS. Skaudėję! Jis mane klausia, ar man yra skaudėję!

ESTRAGONAS. *Rodydamas smilių.* Tai nekliudo susisagstyti.

VLADIMIRAS. *Pasilenkdamas.* Tai tiesa. *Jis sagstosi.* Nėra reikalo leistis į smulkmenas.

ESTRAGONAS. Ką tu nori, kad aš tau pasakyčiau: tu vis lauki paskutinio momento.

VLADIMIRAS. *Svajingai.* Paskutinio momento. *Svarsto.* Ilgai, bet gerai. Kas tai pasakė?

ESTRAGONAS. Ar tu nori man pagelbėti?

VLADIMIRAS. Kiek kartų sakiau, kad gerai ir taip. Aš jaučiuosi labai keistai. *Nusiima kepurę, žiūri jos vidun, įkiša į ją ranką, pakrato ir vėl užsideda.* Kaip čia pasakius? Suramintas ir tuo pačiu metu *(ieško žodžio)* išgąsdintas. *Pabrėždamas.* Iš—gąsdin—tas. *Jis vėl nusiima keupę ir žiūri į jos vidų.* Tuomet šitaip! *Jis padungsnoja jos viršų, lyg norėdamas ką nors iš jos iškratyti, vėl pažiūri jos vidų ir vėl užsideda.* Pagaliau...

Estragonui didelėmis pastangomis pavyksta nusiauti batą. Jis žiūri jo vidun, įkiša ranką, ištraukia ją, pakrato, ieško žemėje, ar kas nors iš jo neiškrito, bet nieko neranda, vėl kiša ranką į bata. Jo akys apsiblaususios. Na, kas?

ESTRAGONAS. Nieko.

VLADIMIRAS. — Parodyk.

ESTRAGONAS. Nėra ko rodyti.

VLADIMIRAS. Pamėgink vėl apsiauti.

ESTRAGONAS. *Apčiupinėjęs koją.* Aš turiu leisti jai truputį atsikvėpti.

VLADIMIRAS. Štai koks žmogus: graibosi apie batą, kai tuo tarpu jo koja kalta. *Jis dar kartą nusiima kepurę, pažiūri į jos vidų, pakrato, patapšnoja viršų, papučia jos vidun ir vėl užsideda.* Tai kelia nerimą. *Tyla. Estragonas judina koją, žaizdamas jos pirštais, kad oras geriau cirkuliuotų.* Vienas iš latrų buvo išganytas. *Pauzė.* Tai greas procentas. *Pauzė.* Gogo...

ESTRAGONAS. Ką?

VLADIMIRAS. O jeigu būtų atgailota?

ESTRAGONAS. Už ką?

VLADIMIRAS. Na gi... *Ieško žodžio.* Nereikėtų leistis į smulkmenas.

ESTRAGONAS. Dėl mūsų gimimo?

Vladimiras skaniai nusijuokia, bet tuojau vėl suraukia veidą, uždėdamas ranką ant klyno.

VLADIMIRAS. Nebedrįstama net juoktis.

ESTRAGONAS. Tu kalbi apie juoko trūkumą.

VLADIMIRAS. Tik apie šypsnį. *Jo veide pasirodo šypsnys, kuris trunka gana ilgai, bet paskui staiga išnyksta.* Tai ne tas pats dalykas. Pagaliau... *Pauzė* Gogo...

ESTRAGONAS. *Susijaudinęs:* Kas per dalykas?

VLADIMIRAS. Ar tu esi skaitęs Bibliją?

ESTRAGONAS. Bibliją... *Jis svarsto.* Esu metęs į ją žvilgsnį.

VLADIMIRAS. *Nustebęs.* Mokykloje be Dievo?

ESTRAGONAS. Žinai, ar ji buvo be Dievo ar su Dievu.

VLADIMIRAS. Tu maišai su Roketo kalėjimu.

ESTRAGONAS. Galimas daiktas. Aš atsimenu Šventosios Žemės žemėlapius. Spalvotus. Labai garžius. Mirties jūra buvo šviesiai mėlyna. Aš pajutau troškulį, tik į ją pažvelgęs. Aš sakydavau sau, kad ten keliausime praleisti savo medaus mėnesio. Mes plaukiosime, būsime laimingi.

VLADIMIRAS. Tu turėjai būti poetu.

ESTRAGONAS. Aš esu juo buvęs. *Rodo į savo skarmalus.* nematyti? *Tyla.*

VLADIMIRAS. Ką aš pasakiau... Kaip tavo koja?

ESTRAGONAS. Tinsta.

VLADIMIRAS. Na, bet aš grįžtu prie tos latrų istorijos. Ar tu ją prisimeni?

ESTRAGONAS. Ne.

VLADIMIRAS. Nori, kad ją tau papasakočiau?

ESTRAGONAS. Ne.

VLADIMIRAS. Laikas greičiau praeis pasakojant. *Pauzė.* Buvo du vagys, nukryžiuoti tuo pačiu metu kaip ir Išganytojas.

ESTRAGONAS. Kaip kas?

VLADIMIRAS. Išganytojas. Du vagys. Sakoma, kad vienas buvo išgelbėtas, o kitas... *ieško priešingo žodžio išganytam...* pasmerktas.

ESTRAGONAS. Išgelbėtas nuo ko?

VLADIMIRAS. Nuo pragaro.

ESTRAGONAS. Aš ten eisiu. *Jis nė nesujuda.*

VLADIMIRAS. Ir vis dėlto... *Pauzė.* Kaip tai pasidaro, kad... Manau, kad aš nevarau tavęs į nuobodulį.

ESTRAGONAS. Aš nesiklausau.

Šių metų literatūrinė Nobelio premija buvo paskirta 63 metų rašytojui **Samueliui Beckettui.** Savo kilme jis yra airis, tačiau nuolat gyvena Paryžiuje ir rašo dviem kalbom: angliškai ir prancūziškai.

Jo kūrybai daug įtakos turėjo James Joyce ir Marcel Proust, kurie yra sąmonės srauto srovės literatūroje pradininkai. Naudojantis vadinamuoju vidiniu monologu, yra parašyta jo romanų trilogija "Molloy — Malonė miršta ir —Neįvardijamasis". Autorius juose aprašo smulkiausius psichės virpesius, visai neliesdamas jį supančio pasaulio, tarsi šis jam visai neegzistuotų. Tačiau Beckettas labiau žinomas ne kaip romanistas, o kaip **absurdo teatro dramaturgas.** Žymiausias jo draminis veikalas yra "En attendant de Godot" (Laukiant Godoto). Per du veiksmus čia du valkatos laukia kažkokio Godoto, kuris neva turi ateiti, bet kuris taip ir nepa[illegible] rodo. Nors tas nežinomasis Godo[illegible] yra tos pačios šaknies žodis kaip God "Dievas", bet visa Becketto kūryba yra, kaip kritikai sako, "Kyrie eleison be Dievo".

Šiame puslapyje skaitytojas ras ištrauką iš "Laukiant Godoto" pirmojo veiksmo pradžios, kur du valkatos — Estragonas ir Vladimiras tarpusavy kalbasi.

Vertė J. Tininis.

Jurgis Baltrušaitis

PAKAITOMIS

Aš daug šviesių dienų turėjau,
Daug teko sielvarto pakelti...
Dažnai pavasaris žėrėjo —
Dažnai kentėjau pūgą, šaltį...

Išdidūs siekiai nešė blausį...
Tai vergavau, tai pančiai krito...
Ir veltui laimę aš vijausi,
Daugkart žiedai pražydę vyto...

Ir mainės dienos pamažėlio,
Ir ten, kur mirksnis gožė dainą,
Žinojau — vėl nebus šešėlių,
Žinojau — vėl žiema ateina...

Nūn šviesiai žvelgdamas į tolį,
Einu romus ir įtikėjęs,
Kad pasitiks mane kaip brolį
Diena ir vakaras atėjęs...

Degu ugny — tirpstu, liepsnoju
Ir vėl atgimstu jaunu žiedu —
Būtų dienų neašaroju,
Sapnų užgesusių nekliedu...

VIDURDIENIS

Begalinės erdvės tyli,
Žeria kalnus ugnimi!..
Į dienos auksinę pilį
Šlaitais kopiame linksmi!

Kaip padangei — jaunai kločiai
Niekas žydrio neatims...
Tad skambiau, išdidūs žodžiai,
Tad šlovė visoms lemtims!

Nors pirmi ilgi šešėliai
Mus nusmelks grėsme baugia —
Drauge mano, viską vėlei
Mes sutiksiva drauge...

Vėtros gūsiai pievą velia...
Ant ramunės bitė — tu, —
Lai tau nešti žemės dalią
Bus nelengva, bet saldu...

VAKARINĖ GIESMĖ

Tylu tylu... Vien tuščias krantas plyti
Tamsoj nakties...
Kaip ilgesį beribį išsakyti
Manos širdies!

Nors vergui ašara gaili nukrinta,
Jinai viena...
Vilnu — platybė marių neatšvinta,
Nei gilmena...

Gyvenimo akimirkų daugybę
Kas suskaitus?
Mūs ilgesys — bekraštė amžinybė,
Visa būtis!

SIZIFAS

Ilgas ilgas laikas slinko,
Ėjo ėjo palengva...
Nuo sunkių minčių palinko
Vargana galva.

Praregėt ištroškęs godžiai,
Tyriau mirksnį šių dienų
Ir ką skelbia kilnūs žodžiai
Šventraščių senų...

Negyvų rūdynų gyly
Laužiau ilstančius pečius,
Kur tamsoj kirtiklis skylė
Žiežirbų spiečius.

Vis klajojau, vis ieškojau
Tyloje, tarpu audrų —
Ir tuščiai — tik nusijojau
Plaukus sidabru!

Ką buvau per amžių sėjęs,
Globęs, laistęs per metus —
Dulkėm pasiautė, lyg vėjas,
Mirksnis pavydus...

Ir tegu sau! Kitą kliūtį!
Išdidus aš vėl žengiu...
Aš, sukilęs vergas, būtį
Vėl kovon šaukiu!

PLYŠYS

Kalėjime plyšelį aš radau...
Pro jį gimtinės tolumas matau,
Gimtinės dangų ir laukus,
Upelį, ūžiančius miškus...
Kai šviesų rytmetį eini,
Jie paukščių čiulbesio pilni.
Sena lūšnelė atokiaus,
Kur mielas, laukiamas lankiaus...
Bet aš jau pamirštas, toli...
Kitam jau vartai atkili,
Ir kito mylimo jauna
Mergelė laukia kas diena...

Kalėjime plyšelį aš radau...
Pro jį atplaukia tyloje, matau,
Prabėgusių dienų vaidų pulkai —
Greičiau užkalkit jį, sargai!

MELSKIS TAM —

Kuris gyventi leido samanom, gėlėm
Ir deimantui žvilgėti, žemėj paslėptam,
Kas ramu džiaugsmą teikia aukščiam, pake-
Ir grakščią šviesą debesiui aukštam... /lėm

Benamę bangą siųsdams bėgti tamsumon,
Jis tinkamu laiku jai krantą padabos
Ir ūžiančia paskatins miego gilumon
Ant rūpesčių ir ilgesio ribos...

Pasaulį gaubia Jis alsavimu audrų,
Žaibais sugriausti Jis vidunaktų tamsiam,
Sušvinta jūroje paviršiumi žydru, —
Suteiks ramybę - širdžiai, protui Jis tavam—
Tad melskis Jam!

———

Šiame psl. spausdinami 6 eilėraščiai yra versti iš rusų k., paimti iš J. Baltrušaičio rinkinių "Žemės laiptai" (1911) ir "Kalnų takas" (1912). Pirmuosius 5 išvertė Linas Broga (paimta iš "Poezijos pavasaris (1968) ir "Nemunas" (1969)

L. Broga, iš profesijos inžinierius, Politechnikos instituto Vilniuje dėstytojas, yra pasiryžęs abu J. B. rusiškai rašytus rnkinius išversti į lietuvių k., ir tai jis vykdo jau nuo 1948 m.

Vieną J. B. rinkinį, "Žemės laiptai", pavadinęs "Žemės pakopos", yra išvertęs ir 1947 m. Vokietijoje išleidęs J. Valaitis; jo verstas eilėraštis yra paskutinysis — "Melskis tam".

J. Baltrušaitis, gyvendamas Paryžiuje, yra išleidęs trečią eil. rinkinį rusiškai — "Lelija ir piautuvas"; šį rinkinį į lietuvių kalbą yra išvertęs Faustas Kirša, gyvendamas Bostone.

———

KAI NŪNAI TAU ŠIRDĮ SKAUDA

Kai rankas tau veržia pančiai,
Suok, lietuvi, tylią raudą —
Tai paguoda tavo kančiai...

Tu ištraukei burtą kartų,
Nes už tavo durų tyka
Ir už tavo laisvės vartų
Po Judošių, po žudiką...

Jie nustos tau kapą kasę,
Liausis vargo kryžių kalę —
Tik tu stiprink savo dvasią,
Tik tu auklėk keršto galią...

Mūsų pievas miglos kloja,
Svetimi šernai jas knisa —
Verkime dalies nustoję,
Žūti ryžkimės už visa...

Aš žinau, kad mums dar skirta
Daug erškėčių, raugių, dirsių,
Bet skelbiu aš viltį tvirtą,
Kad be pergalės nemirsiu...

Paryžius, 1942. II. 16.

Šis eilėraštis, J. Baltrušaičio parašytas lietuviškai, yra paimtas iš jo pomirtinės poezijos knygos, kurią suredagavo J. Aistis, o išleido kun. P. Jūras 1948 m. ;

Prieš porą metų okupuotoje Lietuvoje valst. leidykla ("Vaga") išleido J. Baltrušaičio lietuviškai rašytų eilėraščių rinkini, sudarytą iš jo rinkinių "Ašarų vainikas", "Aukuro dūmai" ir "Žiurkės įkurtuvės", pridedant keletą į minėtas knygas neįėjusių, rankraščiuose (ar spaudoje bei pas atskirus asmenis) palikusių eilėraščių. Atrodo, kad redaktoriai ir leidėjai bus nemaža pasinaudoję J. Aisčio redaguotu tomu, tačiau to nedrisę paminėti; jie net ne viską turėjo drąsos ir į rinktinę sudėti: pvz., šio eilėraščio (Kai nūnai tau širdį skauda), kuris yra J. Aisčio redaguotame leidiny, tarybiniai redaktoriai į rinkinį neįdėjo, tarsi nepastebėję... Kodėl?

Tik įsiskaitykite gerai i II ir IV posmus, nekalbant apie viso eilėraščio mintį (Lietuva yra pavergta, bet turėkite laisvės vilti), bus nesunku suprasti, kad redaktoriai bei leidėjai bijojo, jog ju skaitytojai nepagalvotų, kad poetas dabartinį okupantą vadina "svetimu šernu", kuris "knisa mūsų pievą", rusus komunistus — žudikais, kurie žudo Lietuvos žmones, o savuosius prisiplakėlius — Judošiais, kurie kartu su okupantu savo tautai "kapą kasa".

Eil. parašymo data — Vasario 16-ta — irgi negalėjo patikti, kaip primenanti Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo datą.

Nuo tokių nedorų minčių saugodami savo skaitytoją, jie "apvalė" Baltrušaiti, kaip anksčiau yra apvalę Maironį, pernai Kiršą ir kt.

Daugiau apie J. Baltrušaitį — kitame psl.

JURGIO BALTRUŠAIČIO "KLAJOKLIO GAIRĖS"

Jurgis Baltrušaitis mūsų literatūroje — savotiškas anachronizmas. Gyvenęs ir rašęs (deja, ne lietuviškai — rusiškai) Maironio, Jakšto, Biliūno, Margalio laikotarpyje, pradedant 1899 metais, J. Baltrušaitis maža kam Lietuvoje net ir iš vardo tebuvo žinomas, kai tuo tarpu rusuose jis augo, brendo ir garsėjo kartu su žymiausiais to meto poetais

Gimęs Skirsnemunės valsčiuje (1873, tik 11 metų vėliau už Maironį), gimnaziją lankė ir baigė Kaune, 1893 metais išvyko studijuoti į Maskvą, ten studijavo ir baigė gamtos mokslus (literatūrą ir kalbas tik šalia to klausydamas), vėliau B. visiškai perėjo į literatūrą.

Į savo gimtinę, kur paliko tėvus, du brolius, tris seseris ir kitų artimu giminių, Baltrušaitis nežinia dėl kokių priežasčų, atrodo, niekad nebegrįžo. Iš brolio Prano (žiūr. laišką šiame puslapyje — Red.) dar kuri laiką gaudavo žinių apie namiškius, bet vėliau ir ši korespondencija nutrūko, Jurgiui neatsiliepiant.

Paramos iš namų Jurgis gavo iki keturių klasių baigimo; vėliau pragyvenimui ir visoms išlaidoms užsidirbdavo už privatines pamokas. Korepetitorium Baltrušaitis "vertėsi' ir Maskvoje studijuodamas. Gal tai jam ir padėjo lengviau atitrūkti nuo savųjų.

Gimtinės gamtą, gimtąją lietuvių kalbą jis išnešiojo giliai širdyje ir atsiminimuose, ir tais ištekliais naudodamasis sukūrė, kaip kai kurie kritikai sako, net ir rusiškai rašydamas, lietuvišką poeziją (o tai ir buvo jo rusiškoji egzotika). Lietuviškai rašyti jis rengėsi, gal ir bandė, nuo pirmojo "Baro" laikų, kada redaktoriams buvo pažadėjęs atsiųsti keletą eilėraščių. Pažado netesėjo. Jo lietuviškas "debiutas" buvo 1928 m. atspausta "Ramunėlė", kurią entuziastišku essay sutiko Balys Sruoga. Daugiau ir vėl tenkintasi tik pažadais, gi "Ramunėlė", ta baltoji, išliko kaip graži pašvaistė.

Kad į lietuvių literatūrą anksčiau neatėjo, Baltrušaitis pats "kaltina" savo diplomatinę tarnybą. Nuo 1920 m., kada B. buvo paskirtas Lietuvos atstovu Rusijai, jis juo išbuvo 20 metų. "Atliekamomis nuo diplomatinės tarnybos valandomis, o ju dažnai tebūdavo tik keliaujant traukiniu, jis rašydavo eilėraščius, rašo J. Aistis,— dar 1915 metais pradėtam (irgi deja — j. b.) rusiškam poezijos rinkiniui "Lelija ir piautuvas".

Tik po 1939 metų, kai persikėlė i Prancūzija, gyvendamas Paryžiuje, J. Baltrušaitis tarsi atgimė lietuviškai ir, lyg norėdamas atsigriebti, ko nepadarė per visą gyvenimą, visu inirčiu ėmė rašyti lietuviškai. Nelengvas buvo metas — prasidėjęs karas, ekonominiai nepritekliai, sunki nuotaika dėl Lietuvos rusų bei vokiečių okupacijų... Bet Jurgis Baltrušaitis, lyg nuo to norėdamas išsivaduoti, beveik kasdien ima plunksną į rankas ir rašo. Tada gimsta Nemunas, Lietuvos takeliai, Smilgų šlamesys, Amžių varpas ir kiti eilėraščiai. Susidarė net dvi dalys rinkinio "Ašarų vainikas", kuris tuojau išleidžiamas Lietuvoje, o kiek vėliau ir "Aukuro dūmai", taip pat atsiųsti į Lietuvą.

Vokiečių okupacijos metai nebuvo palankūs lietuviškai knygai, bet kas išleista, tuojau tirpte ištirpdavo, ir J. Baltrušaičio knygos pasklido po Lietuvą. Ir vėl entuziastiškiausias B. poezijos palydovas buvo B. Sruoga, nors jaunieji literatai, išaugę nepriklausomos Lietuvos kultūrinėje atmosferoje, į Baltrušaitį žiūrėjo su tam tikru abejingumu, kaip į didelį talentą, bet ateinantį pavėluotai, neisijungiantį i išaugusį naujos lietuviškos literatūros pulsą, bet lyg ir savotišką atsiskyrėlį, vienuolį, gyvenantį archajinėje, senojoje, dar prieš nepriklausomybės atgavimą Lietuvoje. Kalbos varžtai, labai sunkiną poetinį išsireiškimą, žodynas ir visa kalbos struktūra, menanti pirmųjų Kiršos, Putino , o kartais ir ankstesnių autorių laikotarpį, nukėlė autorių iš dabarties į 30 — 40 metų praeitį, kada jis tikrai būtų buvęs pirmasis šalia Maironio.

Pasirodęs Lietuvos nepriklausomybės saulėleidyje, literatūros istorijoj Jurgis Baltrušaitis terpiamas į savo amžininkų tarpą. Dėl tam tikrų sumetimų jis neužmirštas ir į šalį nenustumtas nė dabar okupuotoje Lietuvoje, išleista jo rinktinė, tačiau spaudos priimtas ir paminėtas kaip "kultūrinio palikimo" poetas, svetimas ideologija ir filosofija, vertintinas daugiau kaip įžymybė rusiškuose literatūros sluoksniuose (vienu tarpu buvęs rašytojų pirmininku...).

Užsimojimas duoti visą J. Baltrušaičio rusišką poeziją lietuviškai yra pagirtinas žygis — kartkartėmis pasirodą vertimai į dabartinę "tarybinės" lietuvių poezijos blankumą įneša gyvą giedros ir vilties spindulį, kurį su džiaugsmu sutinka skaitytojas, nuvargintas sovietinės pompastikos, neteisybės, kad ir kartais švystelėjančių, bet šaltų neoninių, reklamiškai netikrų šviesų.

Baltrušaičio apgiedota "lietuvio dalia" (Eglės giesmė), kad ir tyli, kad ir vargana, kaip ir "žalios eglelės" giesmė

Ant žemės atėjus
Iš amžių gelmės
Per vėtras ir vėjus
Ji rūsčiai šlamės...

Kol siaubas lakusis
Eglelę trikdys,
Vis ginsis, vis skųsis
Lietuvio širdis...

Varguolių ir vyžių
Lietuvių gentis,
Jie velka jų kryžių,
Sukandę dantis...

Karti jų senovė,
Kaip vargas kartus,
Bet vyžos parovė
Ateivių batus...

Tokia dainiaus misija guodžia lietuvio širdį ir dabar. (j. b.)

PRANCIŠKAUS BALTRUŠAIČIO LAIŠKAS BROLIUI JURGIUI

1899 m. Oktiabre 2 dieno

Mielas Jurgi!
Asz brolis tawa Pranciszkus gawau tawa adresa nuo Rabinaviczes ir su dideliu džiauksmu skubinuos nors keleta zodžiu su tawim pasiszneket.
Swejkinu tave ir duodu zinot kad mias da isz loskos Pona Diewa tebesam giwi, tetis, brolej ir sesers, ir Ona sweijki. Dabar duodu zinot kad jau pas musu permajna giwenima pasidare, jau pasidalinom. Antans pasibudavojo ant szwiezios wietas o asz pasilikau ant senoje giwenima, jau asz apsizenijau praejtu miata, prie manias pasilika tietis ir tetute, asz wiens.. // ..jiems turiu duot duona, iszkarszit ir ir iszkawot, asz turiu tris szejminas, tewa, tiata ir Ulijona, o pri Antana tiktaj wiena Monika, taj mielas broli dabar mataj kajp trumpam lajke pasidare pas musu kitajp wiskas. Dabar mielas broli nerugoju kad tejp jau wisaj mus uzmirszaj ale dziauguos kad tebesi giws ir praszau labaj pakarnej paraszik ma no keleta zodziu no sawias jau asz labaj druczej isilgu. Triobas ma lika stuba su kamara kletis ir seniejej twartaj, o jam tiaka naujieje twartaj ir klojims su jauja. Jau dabar Antans bajge tajsitis stuba, jau ant ziemos bene kajp n[illegible] iszejs // i sawa giwenima, jau ma nusipriklije su juom kariau[illegible]. Kajp dalinomes susirokawom tejp, kad asz primcziau tewa ir tetute ant iszkarszinima ir wiens jems duocziau duona jis isz manias pinigu nepraszis, kuriu kajp pats zinaj ko no senowes jeszka dweju szimto, na taj ant to ir suligom, asz dalitis nie zenitis wisaj nemislijau, ale kad jau Antans wisaj eme kvajliot ir mane wadit ant pasiraszimo kad asz jam sawa dali turiu jau amzinai atiduot, o wisi tur tada iszeit szalin, tada tews ir tetute pradeje szaukt ant manias kad asz jems duocziau wietu, o Antans // wel mata kad jau su manim nieka nepadaris, tada tuojau eme wiska ir panewalia, ir misli kad asz jau negalesiu giwet, o asz isz loskos Pona Diewa nepraszau nie wiena nie zagres patajsit, usiariau, usisejau ir skurstu szia walanda, pacze gawau nebagota ale nerugoju bele zina geraj apie sawa dalikus kas prie giwenimo prigul.
Dabar praszau praboczit, kad asz teip daug wisko priterliojau. Didelej lauksiu no tawias raszta, toliaus daugiau paraszisiu. Tawa brolis

Pranciszkus Baltrušajtis

Laiškas keturių puslapėlių; // rodo, kur puslapis baigiasi.
Originalas Paryžiuje, J. B. archyve.

Wincenty Tomaszewicz (gimęs 1876 Tombovo gubernijoje kaip 1863 metų sukilėlio-tremtinio sūnus) parašė labai įdomią knygą vardu Ze Wspomnien Lekarža (Iš gydytojo atsiminimų). Ji išleista 1965 metais Varšuvoje. Autorius, kuris dar tebėra gyvas Lenkijoje, šioje atsiminimų knygoje duoda nepaprastai gražią poeto Jurgio Baltrušaičio charakteristiką.

Pasirodo, kad praėjusio šimtmečio gale (ar šio šimtmečio pradžioje) Wincento Tomaszewicz studijuota drauge su šiuo mūsų poetu Maskvos universitete. J. Baltrušaičio charakteristiką Tomaszewicz pradeda ir rašo šitaip:

"Iš visų mus lankančių 'svetimšalių' pats mieliausias buvo vienas lietuvis, pavarde Baltrušaitis: aukštas ir gražus jaunuolis. Vasarą ir žiemą jis vaikščiojo su juoda plačiabryle skrybėle ir juodu pledu, kurį nešiojo ispanišku būdu (taip bent mes prileidome, nors nė vienas nebuvome matę gyvo ispano), būtent užmetęs vieną skverną ant kairiojo peties. Mes mėgdavome jį už tai, kad jis sudarydavo labai malonią ir nekasdieniška nuotaiką. Jis buvo filologas — o tai retenybė mūsų tarpe — ir be to dar poliglotas (mokėjo vienuolika kalbų). Atmintinai mokėjo be galo daug eilėraščių ir sugebėjo juos deklamuoti. Jis begaliniai mylėjo savo Lietuvą ir mėgo apie ją pasakoti — apie jos gamtą, žmones ir padavimus. Svajojo apie tą momentą, kada, baigęs mokslą, galės sugrįžti į savo tėvynę, į savo gimtąjį kraštą ir darbuotis jo išlaisvinimui.

Praėjo daug laiko. Atgimė suvereninė Lenkija ir Lietuva. Beskaitydamas laikraščius, užtikau Lietutuvos Užsienio ministerio Baltrušaičio pavardę. Aš atsiminiau mūsų svetį ir pagalvojau: Laiminga Lietuva, kad turi tokį pilietį, ir laimingas Baltrušaitis, kad gyvena laisvoje, nepriklausomoje Tėvynėje." (Ištrauką išvertė J. Andrašūnas).

DĖL KO RAŠYTOJAS KUZNECOVAS PABĖGO?..

Šią vasarą, rugpiūčio mėnesio pradžioje, per pasaulį nuskrodė žinia, kad iš Rusijos pabėgo Londone viešįs vienas iš garsiausių sovietijos rašytojų, Anatolijus Kuznecov. Paprašęs prieglobsčio Anglijoje, jis išsižadėjo ir ankstesniosios kūrybos, ir aukšto posto sovietose, ir grįžimo ir aukšto posto sovietuose, ir net savo vardo. O buvo Sovietų sąjungos rašytojų draugijos narys ir žurnalo Junost vienas iš redaktorių, neskaitant to, kad savo krašte buvo vienas iš labiausiai skaitomų rašytojų, — jaunas, 39 metų partietis, savo karjeros viršūnėje.

Jo pabėgimas komunistinėje Rusijoje buvo lyg perkūno trenkimas iš giedro dangaus. Iš pradžių partinės galvos negalėjo net tikėti ir manė, jog tai "buržuazinės spaudos [illegible]is" kaip rašė "Literaturnaja gazeta": "viena iš tų 'ančių', kurias imperializmo propagandininkai laikas nuo laiko paleidžia į eterį ir į laikraščio puslapius, mėgindami apjuodinti tarybinę visuomenę. Iš tikrųjų, sunku buvo patikėti..." Bet patikėti reikėjo. Kuznecovo pabėgimą prirengė patys komunistų sistemos vykdytojai ir milijonų žmonių egzekutoriai. Nieko čia nereikėjo nei šmeižti, nei juodinti, "imperialistams" tam reikalui nereikėjo nė piršto pajudinti. Nustoje žado, "literatūrinės gazietos" redaktoriai pabėgusį rašytoją išvadino veidmainiu, kuris visą laiką "rūpestingai slėpė tamsius veido bruožus", žemos moralės žmogum, ir... galų gale bepročiu. Dėl to beprotiškumo, žinoma, daug sielvartauti netenka, nes matome, jo komunistų čekistiniai "išminčiai" jau kuris laikas nepageidaujamus asmenis, kovojančius dėl šiek tiek įmanomesnių sąlygų, kemša į beprotnamius. Išvardinę, kas ištrukusio iš komunistinio beprotnamio gėdysis (motina, sūnus ir net būsimas vaikas...), baigia stipriausiu argumentu: Tėvynė (rašoma didžiąja raide) "niekad nedovanos išdavystės" (kas to nežino! A. M.), o "labiausiai nesutaikinamais priešais liks geriausių jūsų knygų, kurių išsižadėjote, herojai".

Pastarasis pasmerkimo skirsnis yra labai charakteringas komunistų veidmainiškai taktikai: jie viskuo pasinaudoja "komunizmo statybai", net ir savo išdavikų žodžius, veiksmus, šiuo atveju, ir fikcinius herojus, jeigu tik karta ką sau palankaus gali prisitaikyti. (Tai žinant netenka stebėtis, kad jie ir Lietuvoje ima "savintis" tokiuos asmenis, kurie kada nors per prievartą, iš didelio humanizmo ką nors palankaus apie komunizmą pasakė, rusišką kultūrą pagyrė ar net... ir rusiškai nusikeikė! Vis, mat, didžiosios Tėvynės garbei.).

Buvęs Kuznecovas, dabar virtęs Anatolijum, iki šiol neišeina iš laikraščių, televizijos komentatorių dėmesio. Spausdinami pasikalbėjimai, jo laiškai, kuriuos jis pasiuntė įvairioms įstaigoms, atsakymus jį puoliems asmenims (tarp kurių yra ir komunistuojantis amerikiečių rašytojas A. Mileris) ir t. t.

Viename iš savo rašinių, Anatolijus klausia

DĖL KO AŠ PALIKAU RUSIJĄ?

Štai jo atsakymas sau ir mums:

Kartais man atrodo, kad tai tik pashivaidenęs košmaras, kad tai nėra iš tikrųjų įvykę. O kad šitai galėtų būti tiesa!

Sovietinė sistema išsilaiko galioje Rusijoj vien tik nepaprastai galingos slaptosios policijos, KGB, pastangomis. Slaptoji policija yra nužudžiusi milijonus žmonių. Jei tačiau paskaičiuosime, kiek žmonių jos yra terorizuojami ir žalojami, turėsime įskaičiuoti visus Tarybų Sąjungos gyventojus.

KGB čiaupai yra įsisiurbę į sovietinės literatūros pasaulį. Nežinau nė vieno tarybinio rašytojo, išvengusio patirties su slaptąja policija. Toji patirtis esti kuri nors iš tokio trejopo pobūdžio: pirma, asmuo su entuziazmu kolaboruoja su KGB ir naudojasi visomis progomis suklestėti. Antra, pripažįstamos savo prievolės KGB atžvilgiu, tačiau atsisakoma tiesioginio kolaboravimo: nustoti tenka daug ko, ypač keliavimo po užsienius. Trečiuoju atveju asmuo rvžtingai atstumia visokeriopus KGB užmojus ir su slaptąja policija atsiduria konflike. Šiuo atveju rašytojo kūriniai nepasiekia spaustuvės, o jisai pats ir į koncentracijos stovyką gali patekti.

Iliustruoju sava patirtimi: 1961 metų vasarą rengiausi pirmajai išvykai užsienin. Buvau priskirtas delegacijon rašytojų, važiuojančių Prancūzijon. Man tai buvo svarus laimėjimas, nes užsienin neišleidžiami asmenys, turėję nesusipratimų savo darbe ar politinėje veikloje, net turėję reikalų su teismais ar psichiatrais. Ir dokumentų parengimo procesas išvykstančiam užtrunka mėnesiais, yra reikalingas aibės rekomendaciju bei slaptų parašų.

Buvau praėjęs šią baiminančią pasirengimų fazę ir jau kroviausi lagaminus. Mane aplankė du slaptosios policijos pareigūnai. Pasišnekučiavę, pajuokavę, priėjome prie reikalo. "Jums, be abejonės, aiškus mūsų atsilankymo tikslas. Su jūsų delegacija, kaip paprastai, keliaus ir vienas mūsiškių draugų. Tačiau jam vienam bus sunku susidoroti su visais uždaviniais. Tat jūs jam padėsite. Atidžiai stebėkit; žiūrėkit, kad niekas nepaspruktų ir nepaliktų užsieny."

"Ne," tariau. "Tegul šitai atlieka kas kitas."

"Atlikinės ir kiti."

"O aš nenoriu."

"Tokiu atveju kokia prasmė jums važiuoti?"

Nutilau. Buvau visiškai priveiktas. O abu vyriškiai ėmė aiškinti, kad čia viskas taip įprasta: negali būti jokios grupės be "draugo" ir be skirtų jam pagelbėit laisvanorių padėjėjų. Vakarų pasaulis esąs šėtoniškai gudrus, tat ir mes turį būti neįtikimai apdairūs. Arba aš turįs "draugui" talkininkauti arba likti neiškeliavęs į užsienį.

Mūsų delegaciją sudarė 15 rašytojų bei Maskvos žurnalų redaktorių. Leningrade, sėdant plaukti į laivą, vienas redaktorių man pasisakė, kad jis esąs mūsų "draugas". Buvo tai nevalyva būtybė ir sekė jis viską atvirai ir ciniškai. Tačiau, kaip pastebėjau, keletas rašytojų taip pat viską stebėjo atviromis akimis. Bent penketas delegacijos narių, o ir aš jų tarpe, buvo "savanoriški talkininkai".

Po kelionės į Paryžių man buvo įsakyta surašyti raportą. Kankinausi laužydamas sau galvą, ką parašys kitas "draugas", kad ir aš jį atitikčiau. Smulkmeniškiau aprašiau įvykį, kai vienam dalyviui pavėlavus į autobusą "draugas" buvo net pažaliavęs iš baimės. Pusę raporto paskyriau sau — kur buvojau, ką sutikau, apie ką buvo šnekama, — šitai pranešti būtina.

Tačiau mano raportas kam nors viršūnėse bus nepatikęs. Praslinko aštuoneri metai, kol vėl gavau leidimą iškeliauti užsienin.

Tuos metus pragyvenau Tuloje, už 100 mylių į pietus nuo Maskvos. Ten mane nuolat lankydavo "draugai". Tai visai normalu, nes jie visus lanko. Paklausinėdavo ir apie mane pati, ką aš rašąs, taip pat ir apie Jevtušenką, Aksionovą, Gladiliną — ką tie veikią, šneką, kas per žmonės jie esa. Iškart apie juos tik palankius dalykus pasakodavau: su tuo "draugai" nesutikdavo. Jevtušenko, esa, daras klaidų; nepakankamai aš ji sekąs. Aš ji turėčiau išprovokuoti į ginčus, kad galėčiau pranešti, kas jo viduje dedasi. Pradėta man grasinti. Neištvėręs pradėjau šaukti. Ne, šitaip negalima elgtis. Prašiau, kad atstotų nuo manęs. Aplink save aš nematau jokių suokalbių. O jei pamatysiu, tai pranešiu jiems. Tada paliko mane ramybėje.

Štai kaip reikia su jais kalbėtis. Pagaliau juk aš žinomas rašytojas— ką jie man galėtų padaryti? Tačiau kaip smarkiai aš klydau! Buvau paprasčiausiai nužemintas į "antrąją kategoriją", tai yra į tų skaičių, kurie atsisako kolaboruoti.

Mano namai Tuloje būdavo visiems atviri. Kartą aplankė mane malonios išvaizdos studentas ir pradėjo atvirai išsipasakoti. Jis su mokslo draugais apmokomi raketų gamybos ir turį pasirašinėti siaubingus pasižadėjimus apie valstybinių paslapčių išsaugojimą. Kadaise jis svajojęs tapti išradėju,o dabar turįs išvesdinėti, pagal specialias žmonių žudymo formules, kiek tokių raketų reikią tūkstančiui gyvybių sunaikinti.

Jo nuomone Tarybų Sąjunga esanti fašistinė šalis. Jo aplinkos studentai spausdinąą rankraštinį laikraštį ir už tai esą jau areštuotų. Ėmė raudoti apmaudo ašaromis. Jis imsias leisti žurnalą, šaukė. Tatai kvaila, — jam atsakiau, jis tuo nieko neįrodysiąs.

Netrukus po to skambina man vienas "draugų" kviesdamas susitikti. "Dėl ko jūs mums nepaskambinot?" pklausė stačiai. "Jums išduodamos valstybinės paslaptys, formulės, pranešamos žinios apie pogrindžio laikraščius, o jūs tik tiek tepasakėte, kad ne taip reikią elgtis. O tai kaip reikia elgtis, jūsų nuomone?"

Nuo to momento 1963 metais mane sekė reguliariai. Ne dėl to, kad aš būčiau antisovietinis alementas. Priešingai, aš juk buvau komunistų partijos narys, pripažintas sovietinis rašytojas, kuris vieno tetroško: galėti toliau rašyti. Tačiau manęs sekimas tapo automatiškai privalomas, nes patekau "antron kategorijon".

Išsirūpinau kambarį netoli Tulos, Jasnaja Poljana sodyboje, kur kadaise Tolstojus gyveno. Rašiau apysaką. Susipažinau su mokslo darbuotojais, esančiais Tolstojaus muziejuje. Jie man buvo labai prielankūs, ypač patrauklioji Luiza Senina. Kartą apsilankiusi mano kambaryje ji man pasakojo, kad vienas iš "mokslo darbuotojų" esąs KGB karininkas. Direktorius ir visi kiti turėjo jam duoti ataskaitą. Jai buvo pavesta sekti kiekvienas mano žingsnis ir pranešinėti kiekvieną mano žodį. Kadangi ji laikanti mane geru ir visais pasitikinčiu, ji toliau negalinti savo uždaviniovykdyti. Netrukus ji buvo išaiškinta ir atleista iš Jasnos Poljanos. Gavusi beviltišką atestaciją, ji šiandien dirba bibliotekininke amatų mokykloje.

Paskubėjau ir aš palikti šią vietą. Tačiau kur tik gyvenau, visur mane lankydavo jauni rašytojai, atnešdavo savo kūrinių. Viena meili mergina iš pedagoginio instituto, Tania Subbotina, kartą paprašė, kad išeičiau su ja į gatvę. Įsitikinusi, kad esava vienu du, ji prisipažino, kad jai pavesta su manim susipažinti, tapti mano meiluže ir teikti pranešimus apie mano veiksmus. Kitaip, ji būsianti išmesta iš instituto.

Net nepažįstami mane perspėdavo. Kažkas paskambino iš telefono budelės prie tramvajaus sustojimo vietos ir papasakojo, ką esu parašęs laiškuose savo motinai bei kokius užsienietiškus žurnalus laikau namie. "Ar jūs nesuprantate, kad jūsų laiškai yra atidarinėjami, kad jūsų pasikalbėjimai užrašinėjami?" balsas paklausė ir po to ragelis buvo pakabintas.

Sykį pradėjo keistai skambėti telefonas. Pakėliau ragelį, bet nieko nesigirdėjo. Pradėjau daužyti telefoną. Atsiliepė nuvargęs balsas: "Nesibelskit, turėkit kantrybės. Mes jus perjungiam į naują užrašomąjį aparatą. Suprantat, tai sudėtinga operacija."

Nepajėgiau suprasti, kokia šito siaubo prasmė? Neketinau įsijungti į politinę veiklą. Esu juk rašytojas.

1967 m., man esant išvykus, mano kabinete kilo gaisras. Vien stebuklo dėka išliko mano rankraščiai, užrašai. Po to pradėjau juos saugoti, užkasdamas į žemę. Supratau, kad kai tik apleisdavau savo butą, nors ir trumpam laikui, kas nors jame lankydavosi. Ai, kiek esu prikasęs žemėje duobių, kad jose

Nukelta į sekantį psl.

DĖL KO PABĖGO...

Atkelta iš 11 psl.

paslėpčiau ir išsaugočiau savo "pavojinguosius" ir "abejotinus" rankraščius!

Dažnokai užklausdavau viršūnėse esančių asmenų apie galimumą pakeliauti po užsienį. Noriai man būdavo suteikiami pažadai, bet tuo viskas ir baigdavosi. Iškeliaudavo kiti, tik ne aš.

Netikėtai prancūzų leidykla, kuri buvo išspausdinusi mano knygą "Babi Yar", pakvietė mane vieną mėnesį paviešėti Paryžiuje. Padaviau reikalingus pareiškimus ir sugebėjau pereiti visą procedūros maratoną. Tačiau užsibaigė viskas valdžios įstaigoms pareiškus "Niet".

Pakrypo visas mano gyvenimas. Negalėdavau kalbėtis telefonu; lioviausi rašęs laiškus, o kiekviename pažįstamame įžiūrėdavau pranešėją. Aplink pasiliko tik akmenys ir mūrai. Kokia iš viso tokio gyvenimo prasmė?

Blogiausia, kad ir mano raštai pradėta žaloti. Per tuos visus metus, kai rašiau, nė karto nebuvo Tarybų Sąjungoje atspaustas nė vienas mano kūrinys taip, kaip jį parašiau. Politiniais sumetimais sovietinė cenzūra mano raštus trumpindavo, žalodavo, iškraipydama taip, kad jų visiškai nebebuvo galima atpažinti. O kai kurių raštų iš viso neleido spausdinti. Kol dar buvau jaunas, vis gyvenau viltimi. O dabar kiekvieno naujo rašto atspausdinimas ne džiaugsmo atnešdavo, bet liūdesio. Mano raštams pasirodant tokiame biauriame netiesos ir nelemties pavidale, aš ėmiau gėdytis žiūrėti žmonėms į akis.

Prieš 1968 metų rašytojų suvažiavimą, į kurį ir aš buvau numatytas atstovu, Aleksandras Solženicinas atsiuntė man kopiją savo pagarsėjusio laiške (jame jis smerkė literatūros cenzūrą). Praleidau keletą naktų, besvarstydamas šį laišką, suvokdamas, kad autoriaus esu kviečiamas drauge su juo įvykdyti savižudybę. Šitokios drąsos nepavyko savyje sužadinti. Radau paprasčiausią išeitį — nenuvykau suvažiaviman. Nepasrašiau jokių protestų. Ir išgelbėjau savo kailį. Kiti buvo išmesti iš partijos. Jų raštų nebespausdino. O manuosius spausdino. "Draugai" gyrė, kad esu pasielgęs gerai, tačiau turėčiau pasistengti gera įtaka paveikti ir paklydusius savo draugus rašytojus.

Nuo "draugų-patarėjų" stengiausi pasišalinti. Keliavau iš miesto į miestą. Klausinėjau žmonių, ką jie ketina veikti? Ar esama kokios vilties? Niekas nežinojo. Inteligentai žmonės Rusijoje jaučia, kad prieš juos stovi vien tamsi, juoda ateitis.

1968 metų rugpiūčio 20 dienos naktį į Čekoslovakiją įriedėjo rusų tankai. Labai daug kas iš rusų verkė tada, nes buvo šnekama, kad su šiuo įvykių jų kraštas pasukęs į fašizmo kelią. Ir aš pajutau, kad man čia daugiau nėra ko pasilikti, ęad toliau kas diena, kas metai neš man besikaupiančius vien baimę ir siaubą.

Rusija kaip kalėjimas yra gerai įtvirtinta. Tik paskaitykit įsidėmėtiną Marčenko knygą "Mano liudimas" * autorius tik vieno tenorėjęs: ištrūkti. Jis buvo sučiuptas 50 metrų atstoume nuo valstybės sienos. Užtenka Marčenko pavaizdavimo šiandieninės sovietų koncentracinės stovyklos gyvenimo, kad pasišiaušių plaukai; o jis ten šešerius metus išgyveno.

Nuvykau į Batumi prie Juodosios Jūros. Buvau pasiryžęs akvalango pagalba plaukti po vandeniu į Turkiją. Maniau tempti ir povandeninį plaustą su atsarginiais deguonies konteineriais. Išsitreniravau plaukti po 15 valandų be sustojimo. Tačiau patyriau, kad šis išeiginis kurortas vistik nepaprastai stipriai saugomas.

Temstant patruliai visus išvaiko tolyn nuo pajūrio. Prožektoriai skrodžia paplūdymį ir vandenį. Radaro įrengimai pajunta net žaidimų kamuolį ant vandens paviršiaus. Tat nusprendžiau žūt-būt pabandyti dar kartą gauti leidimą išvykti į užsienį. Kitokių minčių neturėjau, tik tą vieną, — bet kuria kaina iškeliauti. Taip ir sukosi mano galva kiaurą dieną, kiaurą naktį: ištrūkti, ištrūkti iš šio siaubingo krašto, nuo tų baisiųjų NKB-istų.

Ėmiau sau kalbėti: "Kas gestapui, pavyzdžiui, labiausiai patinka? Pranešėjai. Na, tai gerai. Aš jiems patieksiu pranešimų."

Ėmiau užsiminti "draugams", kad rašytojų tarpe bręsta antisovietinis sąmokslas. Tatai padarė įspūdžio ir buvo pareikalauta duomenų, faktų. O man jau pilna galva tų dalykų prifantazuota. Atskleidžiau, kad rašytojai rengiasi išleisti pavojingą pogrindžio žurnalą. Įvelti esą Jevtušenko, Tabakovas, Raikinas ir kiti. Pasakojau, kad renkami pinigai, rankraščiai. Mielai būčiau prikergęs, kad norima Kremlius susprogdinti, tačiau perdaug jau neįtikimas būtų toks išpūtimas. Dabar aš avansavau į "pirmąją kategoriją."

Štai kaip atsitiko, kad aš atsiradau Britanijoj. Tik šešetas mėnesių ankietų, formuliarų užpildymo, pažadas parašyti apysaką apie Leniną — ir jokio reikalo nardyti po Juodąją Jūrą.

Ištrūkau ir esu gyvas. Išslydau iš jų nagų. Kai esi Sovietų Rusijos pilietis, negali tuo pačiu būti šimtaprocentinis padorus asmuo. Juk bailūs nutylėjimai arba tiesa per pusę — ar tai nėra melas? Aš tik apie save pasakoju. Bet patikėkit — tiek daug yra kitų, kurie panašių dalykų taip pat galėtų papasakoti.

— Spaudoje pasirodė žinutė, kad Vaižganto giminaitė atvyko į JAV. Tai yra **Alicija Tumaitė, J. Tumo-Vaižganto brolio sūnaus duktė.**

Turėdama savo motinos brolį Lenkijoje, Alicija (gimusi Kaune) persikėlė į Lenkiją ir Varšuvoje baigė universitetą — moderniųjų kalbų fakultetą. Pagyvenusi, priėmė Lenkijos pilietybę. O dabar gavo leidimą atvykti į JAV.

---

* Apie tai ž. LD rugsėjo nr.

DONELAITIS ESPERANTIŠKAI

Pasaulinės Esperanto Draugijos Olandijoje leidžiamas mėnesinis žurnaliukas ESPERANTO, išeinąs jau 62-sius metus, savo gegužės nr. atspausdino K. Donelaičio "Metų" fragmentą, tiksliau 60 pradžios eilučių, verstų Klemenso Naudžiaus. Vertimas gana sklandus ir tikslus, atliktas prisilaikant hegzametrinio ritmo. Štai kaip atrodo primosios dvi "Pavasario linksmybių" išverstos eilutės:

Jam la sunet' revenante komencis veki la mondon
kaj, rompante la farojn de l'frida vintro, ridetas.

Kaip minėtas žurnaliukas rašo, Pasaulinė Esperanto Draugija yra numačiusi išleisti visą poemą.

— **O. V. de L. Milosz- Milašiaus** 30 metų mirties sukakties proga Prancūzijoje Les Editions Andre Silvaire leidykla, 20, rue Domat, Paris (5e) pasiūlo šiuos rašytojo kūrinius:

Le Cahier Dēchirē, — tos originalios pirmųjų M. kūrinių laidos išleista tik 430 egz. Už numeruotą egz. nuo I iki XXX "Lafuma" popieriuje — 60 frankų; už numeruotą egz. nuo 1 iki 400 "Alfa Mousse Navarre" popieriuje — 30 frankų.

O. V. de L. Milosz — Soixante—Quinze Lettres inēdites et Sept Documents originaux. Egz. numeruoti I—XXX po 78 fr.; 1—150 po 39 frankus; nenumeruoti paprastame popieriuje po 19.50 fr.

Šie kūriniai įdomūs kaip atskleidžią Milašiaus gyvenimą ir kūrybą.

Prieš keletą metų ta pati leidykla yra išleidusi visus M. raštus.

— Jau išėjo iš spaudos **Leonardo Andriekaus** poezijos rinkinys "Po Dievo antspaudais". Knygos paantraštė: Vytauto Didžiojo godos. Yra 6 skyriai: Dvasia laisva, Prarajos, Atpildos valanda, Lyg per sapną, Nauja šviesa ir Medis po audros.

Naujasis L. Andriekaus rinkinys — poetinės meditacijos mūsų istorijos likiminėmis temomis ir problemomis, atgaivinant Vytauto Didžiojo laikmetį, kur susidūrė priešų nešama krikščionybė su pagoniškąja laisva ir išdidžia Lietuva. Tai, atrodo, bus viena originaliausių ir vertingiausių paskutinio meto poezijos knygų.

Dramos veikalo konkursas

Los Angeles Dramos sambūris paskelbė scenos veikalų konkursą.

Už geriausius kūrinius skiriama: I premija – $1000; II — $500.

Veikalo žanras ir tema nenustatomi. Pageidaujama, kad būtų įmanoma pastatyti mūsų sąlygose ir užimtų normalaus spektaklio ilgį.

Rašyti mašinėle. Pasirašyti slapyvardžiu, atsk. voke pridėti pavardę, adr. ir telefoną.

Jeigu ant voko bus užrašyta: nelaimėjus — neatplėšti, vokas nebus atidarytas.

Sambūrs pasilieka teisę premijuous veikalus pastatyti kaip premjeras.

Rankraščius siųsti iki 1970 liepos 1 d. adresu: Los Angeles Dramos sambūris, 4601 W. 4th St., Los Angeles, Calif. 90005

— New Haveno, Conn. LMK Federacija yra numačiusi surengti **poeto Milašiaus minėjimą.** Klubo sekretorė yra dr. G. Židonytė-Vebrienė, daktaro laipsnį Paryžiuje gavusi už disertacinį darbą apie Milašių.

— Šalia kultūros klubų Bostone, Detroite veikia mažai kam girdėtas kultūros klubas ir Worcesteryje (Mass.). Lapkričio 2 d. klubas turėjo Maironio parke susirinkimą, kurio programoje paskaitą apie lietuvių kalbą laikė rašytojas **Antanas Giedrius,** o iš savo kūrybos paskaitė **Adolfas Venclauskas** (ištrauką iš dramos "Pykuolis" eilėr. "Piršlinaitės"), A. Giedrius paskaitė savo naujai parašytų pasakėčių, o Saulė Staškaitė — iš A. Giedraičio kūrybos.

Susirinkimui vadovavo A. Venclauskas; naujam laikotarpiui palikta ta pati valdyba: A. Venclauskas, Pr. Račiukaitis ir Alg. Zenkus.

— Dainų ir arijų plokštelę, įdainuotą **Vaclovo Daunoro,** išleido Krivulė Montrealyje. Plokštelė HF grojimo. Joje yra 16 dainų ir arijų: 11 lietuvių kompozitorių — J. Tallat Kelpšos, St. Šimkaus, V. Kačanausko A. Apanavičiaus; iš svetimųjų yra Don Basilio arija iš Sevi; lijos Kirpėjo, Zakarijo arija iš Nabucco, Karaliaus Pilypo iš Don Carlos.

Solistą palydi tautiniai liaudies instrumentai, pianinas ir įvairūs orkestrai.

Galima gauti pas leidėjus: Krivulė, 5260 10th Ave., Montreal 405, Canada, Que., LD administracijoj, pas platintojus. Kaina $5.55

Naujos knygos

Atsiųsta paminėti

Anatolijus Kairys, **Palikimas.** Vienveiksmo trijų paveikslų drama. 1969 74 psl. Kaina $2.50. Spaudė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Antanas Giedrius, **Smilgos.** Apsakymai. Nidos Knygų Klubo leidinys, nr. 74. 1969. 206 psl. Kaina $2.00.

Šeštoji PRADALGĖ. Literatūros metraštis. Redaktorius K. Barėnas. Nidos Knygų Klubo leidinys, nr. 75. 1969. 400 psl. Kaina $2.50.

Šiame metraštyje bendradarbiauja: P. Tarulis, J. Grinius, O. B. Audronė, K. Grigaitytė, A. Lapšys, P. Orintaitė, A. Giedrius, Alf. Giedraitis, D. Sadūnaitė, J. Švaistas, A. Lukšytė, Vl. Šlaitas, S. Santvaras, K. Barėnas, A. T. Antanaitis, An. Kairys.

Skardas, socialistinės minties leidinys. Leidžia ir redaguoja Skardo kolektyvas. Nr.1, 1969. Spaudė Nida Press, Londone. Mažo formato, 32 psl. Išankstinė 6 numerių prenumerata $3. Adr.: 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Briatain.

Vysk. Panas Brazys, parengė St. Yla. Vysk. P. Brazio gyvenimo datos, trumpa vyskupavimo apžvalga, Foto vaizdai, jo minčių ištraukos, balsai spaudoje jam mirus, Popiežiaus Pauliaus VI žodis delegacijai vysk. P. Brazio konsekracijos išvakarėse. Išleido "Ateitis", 1969. Piešinius darė ir meniškai apipavidalino P. Jurkus. 88 psl.

LITUANUS. The Lithuanian Quarterly, 1969, Vol. 15, No. 1. General Editors: A. Klimas, K. Skrupskelis. Editorial Staff: J. Bagdonas, J. Kučėnas, V. Kasniunas, P. Kaupas, Cover Design. 94 pages.

Individual issue — $1.25; Annual subscription: $5.00. Address: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690.

KAS YRA „BATUN“?

BATUN (Baltic Appeal to the United Nations) arba sulietuvintai Batunas yra nepartinė baltiečių (lietuvių, latvių, estų) organizacija. Jos vienintelis tikslas — Baltijos kraštų nepriklausomybės klausimo iškėlimas Jungtinėse Tautose. Kai kurių nepagrįstos šnekos, kad Batunas su laiku pakeisiąs Vliką, Altą ar kitus veiksnius, yra gryna nesąmonė. Batunas niekad tų veiksnių nepakeis ir nebandys jų darbo perimti. Tai turi visi įsidėmėti ir žinoti, kad Batuno tikslas yra ne griauti kas kitų sukurta, bet tik padėti, kad bendrom pastangom būtų atsiektas tas pats tikslas. Beje, kai kas bando prikišti Batunui, kad jis neturįs teisės be diplomatinio patyrimo kalbėtis su kitų šalių diplomatais Baltijos kraštu klausimu. Visi mokomės iš patirties, ir Batunas, kad ir jaunas, bet susidedąs iš aukštuosius mokslus baigusių užsieny asmenų, moka samprotauti ir gebėjo surasti kelius pasiekti pasaulio tautas, jų diplomatiją, ko niekas iki šiol tokiu mastu nepajėgė padaryti. Daugiau kaip 60 naujų valstybių atsirado po II pas. karo, ir iki šiol tik Batunas surado kelius jiems pristatyti Baltijos kraštų klausimą ir supažindinti juos su tais kraštais. Tų naujųjų kraštų diplomatų amžiaus vidurkis — 35 metai. Daugelis jų dar nebuvo gimę, ar vaikai tebuvo, kai Lietuva, Latvija ir Estija buvo parceliuojamos, kai jų nepriklausomybė buvo užgniaužta. Nėra taip lengva išaiškinti jaunų valstybių atstovams Baltijos tautas ištikusį likimą, laisvę, nepriklausomybę, okupacijas, pavergimą... Reikia daug literatūros, Daug faktų ir medžiagos ir daug "diplomatijos" ...

Batunas — jauna organizacija. Ji "gimė" 1965 metų lapkričio mėnesio 13-tos dienos Manifestacijos Madison Garden New Yorke ir Žygio į Jungtines Tautas užbaigtuvių metu. Rezoliucija, priimta tos manifestacijos metu — kreiptis į JT, reikalauti Lietuvai, Latvijai ir Estijai nepriklausomybės, nebuvo užmiršta, kaip neretai atsitinka su panašiom rezoliucijom, paskelbtom suvažiavimų ar seimų proga. Ano žygio organizatoriai, kurių skaičiun įėjo ir latviai su estais, nusprendė, kad šiam darbui toiau tęsti yra reikalingas rimtas organizuotumas, reikalinga organizacija, kuri klebentų Jungtinių Tautų duris, iki Baltijos kraštų klausimas bus iškeltas ir Lietuvos, Latvijos bei Estijos nepriklausomybės statusas bus atstatytas.

1966 metų vasario 9 dieną ši organizacija galutinai susiformavo, pasivadindama Baltic Appeal to the United Nations (trumpai BATUN) vardu, ir netrukus buvo inkorporuota New Yorko valstybėj kaip oficiali organizacija. Oficialiam inkorporavimui, kad nesusiaurinus tos organizacijos veiklos, buvo pasirinktas United Baltic Appeal, sutrumpintai UBA, vardas. Dokumentaliai Batunas tampa lyg ir tos organizacijos padalinys, kuris rūpinasi akcija Jungtinėse Tautose. Prie UBA taip pat įsteigiamas ir kitas padalinys, kuris pavadintas UBA Information Service (Informacinė tarnyba). Faktiškai UBA ir BATUN yra vienas ir tas pats, įskaitant ir informacinę tarnybą. Baltiečių visuomenėj BATUNo vardas yra jau tiek prigijęs, kad betkoks tolimesnis vardo kaitaliojimas naudos neatneštų. Oficialiai dabar BATUNas yra vadinamas UBA-BATUN, ir jei kada yra kalbama ar rašoma spaudoje apie UBA, reikia turėti omeny, kad tai kalbama apie BATUNą.

Batuno darbo kelias yra sunkus ir vingiuotas. Pagrindinis jo darbas — JT misijų vizitacija ir nuolatinė informacija joms apie Baltijos tautas. Taip pat siunčiami laiškai bei memorandumai laisvojo pasaulio valstybių vyriausybėms ir specialūs biuleteniai pasaulio spaudai. Iki šiol jau beveik visos JT misijos vizituotos bent po du kartus. Tik keturios misijos dėl tam tikrų politinių priežasčių atsisakė priimti Batuno delegaciją. Rezultatai iš padarytų vizitų dabar yra nepalyginamai geresni negu 1966 metais. Batunas šiandien yau visiems žinomas, jo delegacijos dabar daugumoje yra priimamos pačiu ambasadorių, ir Batunas jau du kartus buvo paminėtas Jungtinių Tautų oficialiame biuletenyje.

Eilė kraštų, kurie anksčiau šaltokai laikėsi Baltijos kraštų atžvilgiu, šiandien, o ypač po Čekoslovakijos įvykių, smarkiai pakeitė savo poziciją, rimtai žiūri į Baltijos kraštu nepriklausomybės atstatymo klausimą ir pritaria Batuno daromom pastangom.

Batunas turi iki smulkių detalių informaciją, kas dedasi Jungtnėse Tautose, jos komtetuose bei užkulisyje per savo nuolatinį akredituotą korespondenta ir savo draugus, dirbančius ivairiose JT tarnybos pozicijose. Tuo būdu Batunas valandų bėgvje gali reaguoti į visa, kas nutinka, o ypač, kai liečiamas tautų laisvo apsisprendimo klausimas. Pavyzdžiui, Batunas ypatingai greitai ir aštriai reagavo į Čekoslovakijos okupaciją, pasiunčiant dar tą pačią dieną "Special Delivery" memorandumus JT Saugumo Tarybos nariams, išreiškiant protestą prieš tokį Sovietų Rusijos aktą ir palyginant šį įvykį su Baltijos kraštų okupacija 1940 metais. Tas memorandumas susilaukė atgarso ir už JT ribų. New York Times radijo stotis WQXR jau sekančią dieną perdavė ištraukas iš to memorandumo ir supažindino klausytojus su BATUNu. Kitas pavyzdys — padarytas demaršas ir dalyvavimas viešoj demonstracijoj, remiant Jungtinėse Tautose iškilusį Namibijos (buv. Pietvakarių Afrikos) laisvės klausimą, yra žinomas Afrikos bei Azijos tautoms, ir apie tai nekartą Batuno delegacijoms buvo užsiminta ir padėkota.

Daug laiko ir darbo Batunas skiria informacijai. Iki šiol Batunas jau išleido 240 spaudai biuletenių, kuriuos be jokio mokesčio siunčia baltiečiu bei viso pasaulio didžiuiu laikraščiu ir žurnalu redaktoriams, radijofonams, politiniu organizaciju vadams ir visai eilei itakingu asmenu. Kol kas tie biuleteniai buvo leidžiami tik anglu kalba. Dabar jau užplanuota juos leisti dar prancūzu, ispanų ir vokiečių kalbomis.

Supažindinti kitus apie save Batunas išleido 30.000 egz. brošiūrėle, kuria siuntinėja baltiečiams ir užsieniečiams.

Kai buvo minima 50 metu nuo Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybės atstatymo, Batunas paruošė ir išsiuntinėjo visa eilę memorandumu, protesto laišku ir informaciniu pranešimu (virš 17 000 kopiju) laisvojo pasaulio valstybiu galvoms. Virš 20 000 laišku atspausta ir pasiusta ivairioms organizacijoms daugelyje valstybiu, supažindinant jas su Baltijos kraštų okupacija, Sovietų vykdomu genocidu, ir prašant jas remti ir kelti tų kraštų laisvės klausimą viešumon.

Virš 700 laiškų pasiųsta JT ambasadoriams dėl nepriklausomybės klausimo iškėlimo Jungtinėse Tautose. 200 protesto laiškų pasiųsta Pasaulinės Olimpiados Meksikoj komitetams dėl neteisėto batiečių sportininkų naudojimo po Sovietų Sąjungos vėliava. 1800 laiškų pasiųsta JAV Senato ir Kongreso nariams; virš 300 — politinių partijų vadovybėms; virš 1000 — Baltų organizacijoms ir jų įtakingiems asmenims; 1800 — Batuno nariams ir virš 25 000 — finansiniam vajui pravesti.

Batunas ir toliau nesėdi rankas sudėjęs. Prieš jo akis marios darbų. Po efektingos demonstracijos prie JT šį rudenį, varoma akcija, kad JT pasmerktų Ribbentropo-Molotovo paktą. Sekančiais, 1970, metais pagrindiniu projektu bus masinė apeliacija į JT ir į visą pasaulį minint 10-ties metų sukaktį nuo paskelbimo Jungtinių Tatų Deklaracijos, kuria skelbiama nepriklausomybės ir laisvo apsisprendimo teisė kolonialinams kraštams. — Ruošiama gerai dokumentuota medžiaga apie Sovietų Rusijos kolonizacijos metodus Baltijos kraštuose ir tos sukakties proga ją įteiks Jaungtinėm Tautom.

Tais pačiais, 1970, metais sueina 30 metų nuo Lietuvos, Latvijos ir Estijos okupacijos. Batunas ir to nepraleis ir atitinkamai pristatys pasauliui tą faktą, kartu su protestu.

Batunas yra visada pasiruošęs nedelsiant reaguoti į visus pasaulio veiksmus, kas liečia laisvų kraštų apsisprendmą, tautų teises, laisvę, žmogaus teisių užgniaužimą ir ypač visus Sovietų Rusijos grobuoniškus kėslus.

Dabartinę UBA-BATUN vadovybę sudaro: kun. Norbert Trepša (latvis) — prezidentas; inž. Kęstutis K. Miklas — vykdantysis pirmininkas; Nastutė Umbrazaitė ir Victor V. Vinkman (estas) — vicepirmininkai; dr. Heino Ainso (estas) — finansų vadovas; dr. Roland D. Paegle (latvis) — specialiems projektams narys; Ints Rpners (latvis) — iždininkas; Mari Linnamaa (estė) — sekretorė; prelatas Jonas Balkūnas, Dalia Bulgarytė, Vytautas Jurgėla, Rein Virkmaa (estas), Olavi Arens (estas), Andres Juriado (estas), dr. U. Blukis (latvis), Andrejs Dzirkalis (latvis) ir Maris Zakis (latvis) — direktoriai.

Batuno kontrolės komisiją sudaro: Elena Kulber-Kulbokienė, O. Balodis (latvis) ir M. Kuuskvere (estė).

Batuno įstaigos raštinės reikalus tvarko apmokama nuolatinė tarnautoja Dagmara Vallens (latvė), kuri taip pat yra akredituota korespondentė prie Jungtinių Tautų. *(B. I.)*

Nepamirškite užsisakyti

Vytės Nemunėlio

Meškiukas Rudnosiukas

su spalvotomis V. Stančikaitės

iliustracijomis.

Kaina $3.00

Keletas asmenų iš bibliografo A. Ružancovo minėjimo Balzeko muziejuje ir bankete.

Iš kairės: dail. V. Vaitiekūnas, Marija Varnienė, S. Balzekas, M. Harasonska - Waczyn, ukrainietė menininkė, dailininkas Adomas Varnas, dail. M. Ivanauskas.

Some guests who attended the honoring of the late bibliographer A. Ružancovas.

Balzekas Museum of L. Culture honored the late librarian A. Ružancovas; the occasion marked the presentation of Ružancovas' personal ahchives to the BalzekasMuseum by his widow N. R. and daughter Veronika Petrulienė.

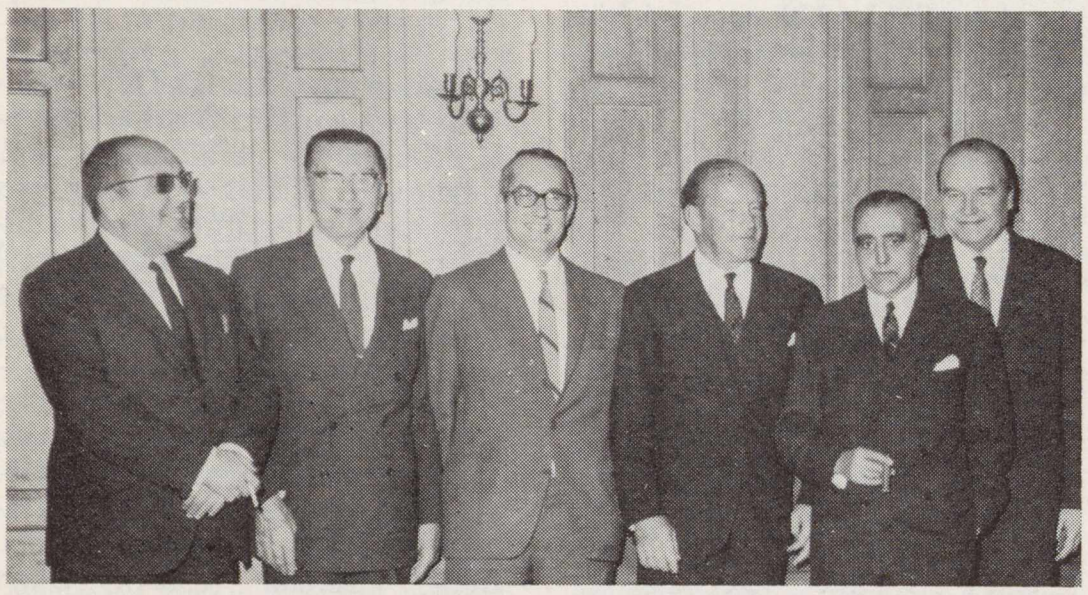

J. K. Valiūnas, Vliko pirmininkas, (3 iš deš.), Madride su radijo stoties ir informacijos ministerijos pareigūnais.

Iš k.: dr. Castro-Farines, dr. V. Raud, estų programos ved., Santiago de Pablo, dr. Valiūnas, de Adres, stoties direkt., ir Skultams, latvių programos vedėjas (laikinai).

Iš Madrido radijo stoties lietuvių k. programa buvo perduodama į Lietuvą 10 metų (1954—1964). Po to buvo nutraukta. Nuo š. m. spalio 1 d. Vliko rūpesčiu programa vėl atnaujinta.

J. K. Valiūnas, President of VLIK (3rd from Right) in Madrid, with officials of the Ministry of Information and associates of the Radio Broadcasting company.

Lapkričio 1 d. Balzeko lietuvių kultūros muziejuje paminėtas A. Ružancovas trejų metų mirties sukakties proga.

Nuotraukoje matome K. Baltramaitį, Ružancovo žmoną, dukraitę M. Petrulytę Balzeko muziejuje.

L. to R.: C. Baltramaitis, Mrs. N Ružancovas and Mrs. R. granddaughter Marytė Petrulytė.

They are shown placing A. Ružancovas' material in the Museum archives during the third anniversary commemoration of his death.

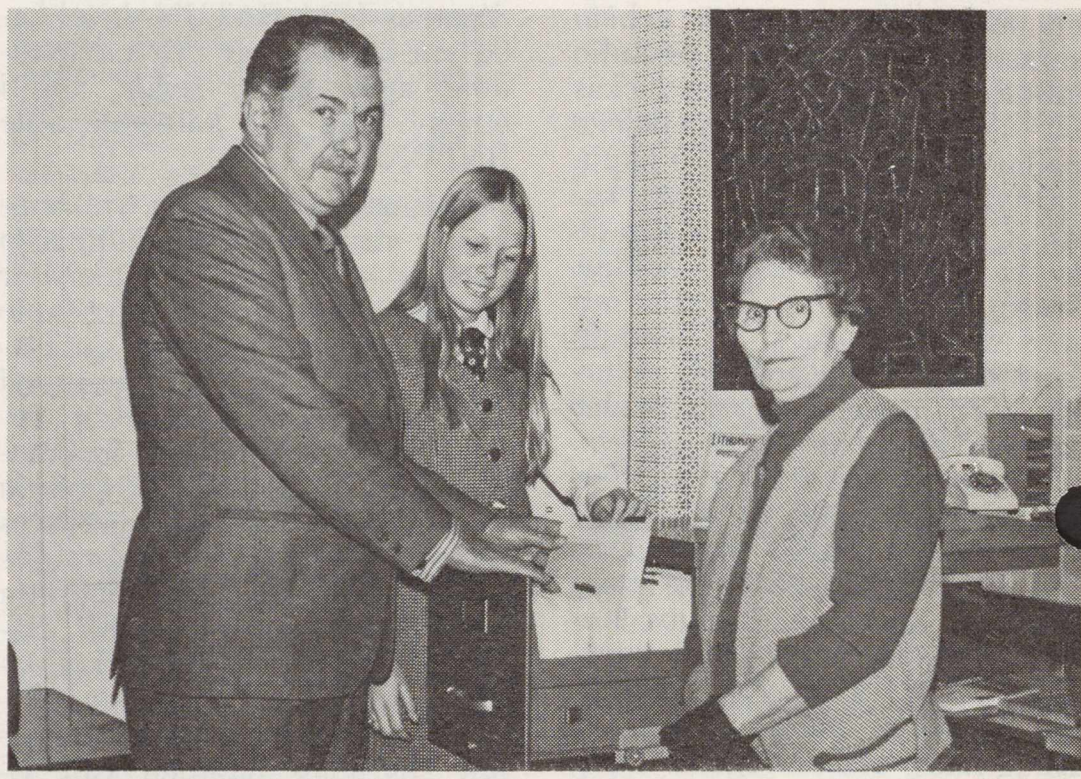

Literatūros premijų šventės Čikagoje dalyviai, užpildę Jaunimo Centro auditoriją.

Pirmoje eilėje matyti: (iš dešinės): gen. kons. dr. Daužvardis su žmona, inž. B. Nainys JAV LB c. valdybos pirm., vysk. V. Brizgys, rašytojas LRD laureatas Mykolas Vaitkus, D. Brazytė-Bindokienė, jaunimo apysakos konkurso laimėtoja, J. Kavaliūnas ir kt.; tolesnėse eilėse: dr. Gimbutas su žmona, raš. Anatolijus Kairys ir kt.

Foto V. Noreika

Chicago's Lith. Youth Center auditorium was crowded during presentation of Literary Prizes. Prize recipients – M. Vaitkus and D. Bindokienė – are among the audience.

LD LAIMĖJIMŲ BILIETĖLIŲ ĮSIGIJO IR ŽURNALUI PAREMTI AUKOJO:

(Tęsinys iš praėjusio nr.)

DISTRICT OF COLUMBIA —
Po $5.00 — J. Babrys, E. L. Liatukas, A. Petrutis, E. Stanka, J. Vitėnas.

FLORIDA —
Po $5.00 — A. Celkis, M. Y. Lietuvnikas.

GEORGIA —
$5.00 — P. Zundė.

HAWAII —
$2.50 — A. Jenkins.

ILLINOIS —
Po $5.00 — A. Alčiauskas, Z. Ašoklis, P. Atkočiūnas, J. Bagdonas, M. Bandziukas, K. Barzdukas, P. Bičkus, V. V. Brizgys, H. Dulskienė, Evans Funeral Home, V. Gavelis, P. Gedvila, V. Girdauskas, A. Grigas, A. J. Gulbinskas, B. Jablonskis, A. Jairys, J. Kanišauskas, B. Kasaitis, Rev. M. Kirkilas, J. Kubilius, A. L. Lapinskas, A. Laucius, C. Laucius, Lith. Catholic Press, S. Lukauskas, A. Milius, J. Pakel, Jr., S. Parokas, J. Pronskus, Rev. J. Prunskis, G. Pudymaitė, Z. Ramanauskas, T. Ramonas, A. Razma, A. Reklaitis, M. Reklaitis, S. Sapkus, R. Sidrys, L. Simutis, A. Skrebunas, A. Sliteris, P. Sousa, Rev. B. Sugintas, J. Svabas, J. Talas, V. Tauras, D. Valentinas, E. Vilutis.
$3.00 — A. Kindurys.
Po $2.50 — J. Bartz, J. Weiler.
Po $2.00 — V. Petrauskas, K. Razma, V. Vaineikis.
Po $1.00 — K. Petrauskas, V. Senda.

INDIANA —
Po $5.00 — E. A. Bartkus, D. Jaras, J. Mikeliunas, A .Nenis.
$1.00 — D. Mikeliunas.

IOWA
$5.00 — Rev. S. Morkūnas.
$1.00 — J. Cicėnas.

LOUISIANA —
$500 — J. Kuprionis.

MARYLAND —
Po $5.00 — S. Ankudas, P. Banys, Rev. A. Dranginis, P. J. Labanauskas, B. Radauskas, A. Radžius, W. Urbanas.
$1.00 — E. Burčaitė.

MASSACHUSETTS —
Po $5.00 — A. Danish, B. V. Galinis, D. Giedraitis, Rev. J. C. Jutt, V. Kamaitis, Lietuvi' Kubas, P. Mikšys, J. Nogelo, J. Pauliukonis, P. Pauliukonis, G. Penney, S. Santvaras, K. Sestokas, A. Stapulionis, I. Vasyliūnas, S. Zavacky.
$3.00 — T. Bogušas.
Po $2.50 — B. Mickevičius.

MICHIGAN —
Po $5.00 — Rev. A. Babonas, L. Bajorunas, J. Belinis, J. Briedis, J. Cernius, V. Čižauskas, S. Damušis, B. Jasevičius, J. Miškinis, K. Razauskas, J. Šepetys, M. Sims, B. Staniškis, O. Veitas, V. Zebertavičius, P. Žemaitis.
Po $2.50 — W. C. Puras. Po $2.00 S K Balys; Po $.100 — G. Pakulis, K. Sragauskas, B. P. Walls.

NEBRASKA —
Po $5.00 — V. Bulkaitis, Rev. L. Musteikis, J. Sideravičius, Rev. J. Tautkus.

NEW HAMPSHIRE —
$5.00 — K. Daugėla.

NEW JERSEY —
Po $5.00 — O. Balčiūnienė, A. Brazauskas, K. Čiurlys, K. Graudienė, F. Kudulis, G. J. Levinskas, J. Strimaitis, J. Tamašauskas, V. Tomkus, F. Vaškas, M. White.
$4.00 — K. Degutis.
Po $1.00 — A. Leonard, J. Ramanauskas, R. A. Šlepetys.

NEW YORK —
Po $5.00 — L. Bajorunas, Msgr. J. Balkūnas, P. Bielskus, S. Bredes, V. Butkus, J. B. Dičpinigaitis, J. Dvorak, Rev. P. Geisčiūnas, D. Jakas, S. Jakštas, S. Jankauskas, V. Jonynas, A. Kazickas, D. Klinga, R. Kondrotas, J. Kopka, H. V. Kulber, Lietuvos Konsulatas, S. Lušys, P. Norkeliunas, G. J. Okunis, Rev. J. Pakalniškis, Shalins Funeral Home, K Simaitis, A. Simutis, S. Zobarskas.
$2.50 — V. Botyrius.
Po $2.00 — M. Kregždė, R. Masiulionis.
Po $1.00 — J. Audėnas, J. Cernius, M. M. Orante, A. Ruzgas.

OHIO —
$10.00 — A. Martus.
Po $5.00 — V. Bacevičius, J. Balbatas, V. Braziulis, J. DeRighter, A. Gailiušis, O. Jarasunas, J. S. Kriaučiūnas, J. Krištolaitis, M. Lenkauskienė, J. Maciulis, Rev. T. Narbutas, A. Nasvytis, W. V. Pleckaitis, J. Stempužis, J. P. Vaičaitis.
$3.00 — Z. Prūsas.

PENNSYLVANIA —
Po $5.00 — G. C. Cheleden, I. C. Gregg, G. Grigaitis. A. Mozdzer, H. E. Vainiunas, K. Virbickas.
$3.00 — N. Masionis.

RHODE ISLAND —
$5.00 — Rev. M. Vaitkus.
$2.50 — O. Cleale.

TEXAS —
$5.00 — Msgr. F. Bartkus.

ANGLIJA —
Po $5.00 — P. Bugailiškis, P. Milašius.

AUSTRALIJA —
Po 5.00 — J. Jakomas, A. Jakštas, J. Karitonas, M. Lingienė, H. Piggin, M. Slavėnas, K. Stankūnas, J. Strankauskas, Z. Vitkus.

BRAZILIJA —
$5.00 — P. Babickas.

ITALIJA —
$5.00 — Msgr. V. Mincevičius.

CANADA —
$6.00 — A. Kulpavičius.
Po $5.00 — J. Bakšys, S. Banelis, K. Didžiulienė, P. Girdžius, J. Kartis, A. Matukas, J. Misevičius, V. Pazukaitė, P. Pleskevičius, S. Pusvaškis, A. Skrebūnas, V. Šmaižys, A. Šukys.
Po $4.00 — J. Žmuidzinas.
$2.50 — J. B. Žekas,
$1.75 — Rev. V. Gaida.
$1.00 — P. Alšėnas.

COLOMBIA
Po $5.00 — Rev. N. Saldukas, K. Šarka.

VENEZUELA —
Po $5.00 — J. Vaisiūnas, V. Venckus, R. Zavadzkas

V. VOKIETIJA —
Po $5.00 — vysk. A. Deksnys, Labor Service, Rev. K. Senkus, J. Venys.

Visiems, aukomis parėmusiems LD žurnalą, nuoširdžiai dėkojame. Dovanos, loterijos būdu tekusios mūsų rėmėjams, yra paskelbtos ankstesniame numeryje.

Kylant kainoms ir didėjant spausdinimo išlaidoms, kiekviena jūsų parama aukomis žurnalui yra labai reikšminga. Dar kartą visiems labai nuoširdus ačiū! **LD leidykla**

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Lapkritis 1969

● **Antanas Skirius,** "Lietuvių Dienų" leidyklos savininkas ir vedėjas, gruodžio pradžioje vyksta į Chicagą ir New Yorką aplankyti platintojų bei rėmėjų. Ta pačia proga jis dalyvaus metinėje Vliko sesijoje kaip Vienybės sąjūdžio atstovas.

● **Bernardas Brazdžionis,** LD-nų žurnalo redaktorius, pakviestas dalyvauti Mokslo ir kūrybos simpoziumo kultūrinės periodinės spaudos forume. Forume dalyvauja: K. Bradūnas, "Draugo" kultūrinio priedo redaktorius, Bern. Brazdžionis, Lietuvių Dienų žurnalo red., dr. J. Girnius, Aidų žurnalo red., dr. V. Kavolis, Metmenų red., dr. A. Klimas, Lituanus red., K Trimakas, SJ, Laiškai Lietuviams red., — forumo moderatorius.

● **Stepas Jakubickas,** "Laisvosios Lietuvos" romano konkurso jury komisijos narys, spaudoje atitaiso laikraščiuose paskelbto j. kom. sąstato netikslumus: komisiją sudarė dr. J. žmuidzinas, V. Tamulaitis, dr. kun. J Gutauskas, Vanda Ramunė Kralikauskienė ir Stp. Jakubickas. Komisijoje nebuvo, kaip ir mes klaidingai buvome paskelbę, nei dr. M Ramūnienės, nei dr. P. Gaidos.

● **Profesorių Draugija** lapkr. 30 d. Jaunimo Centre Chicagoje šaukia savo visuotiną susirinkimą. Bus pamaldos pagerbti mirusius narius ir posėdis. Darbotvarkėje LPDA valdybos rinkimai ir paskaitos-pranešimai: P. Čepėno, S. Dirmanto ir kt. Draugijos nariai kviečiami dalyvauti ir Mokslo ir kūrybos simpoziume, kuris vyksta lapkr. 27-30.

● Lapkričio 29 d. Chicagoje, įvyksta Alytaus gimnazijos sukakties minėjimas. "Alytaus gimnazijos penkiasdešimtmetis" paskaitą skaitys **Stasys Barzdukas,** buv. gimn. direktorius. Gimnazijos šventėn atvyksta nemažai jos buvusių auklėtinių bei mokytojų iš visų JAV ir iš užsienio.

● Rūpinamasi, kad Chicagos universitete būtų įvestas lietuvių k. kursas. Tuo reikalu spalio 31 d. iniciatoriai turėjo pasitarimą su univeristeto vadovybės žmonėmis. Iniciatoriai — Lietuvių Fondo žmonės: dr G. Balukas, dr. A. Razma, A. Reklaitis, Pedagoginio Lituanistikos instituto atstovas K. Girvilas. Posėdyje dalyvavo ir liet. spaudos atst dr. J. Prunskis. Universitetui atstovavo prof. dr. E. Stankevičius, Chicagos un-to slavistikos-baltistikos vadovas.

● **Kun. Konstantinas Gulbinas,** vienuolis kapucinas, Muensterio universitete apgynė disertaciją "Marija Pečkauskaitė lietuvė pedagogė" ir gavo filosofijos dr. laipsnį.

● Studentų at-kų korporacijos Šatrijos metinė šventė įvyko lapkr. 14 d. Chicagos Jaunimo Centre. Šatrijiečių svečiu buvo poetas **Vladas Šlaitas,** prieš savaitę atvykęs iš Londono dalyvauti anglijos rašytojų literatūros vakare.

● Lapkr. 8 d. Chicagoje buvo surengtas plačiai garsintas Britanijoje gyvenančių liet. rašytojų **literatūros vakaras.** Atvyko tik kun. **Jonas Kuzmickis-Gailius** ir **Vladas Šlaitas.** Pirmasis skaitė ištrauką iš novelės "Dainininkės dalia", Poetas Šlaitas paskaitė eilėraščių iš naujai išleisto savo rinkinio "Aguonų gaisras". Rašytojų K. Barėno, R. Spalio ir J. Guto kūrybos paskaitė vietiniai aktoriai. Prie to buvo ir muzikinė dalis. Po programos Chikagos Anglijos lietuvių klubas, kuris pasikvietė rašytojus ir surengė šį vakarą, iškėlė svečiams pagerbti vakarienę su kalbomis.

PR. LEMBERTO KNYGOS PRISTATYMAS

įvyksta gruodžio 6 d. 7 val. vakaro Los Angeles Šv. Kazimiero parap. salėje. Programa neilga, bet labai įvairi ir turininga. Lemberto žodžiams parašytas dainas dainuos B. ir R. Dabšiai, A. Pavasaris ir O. Devetkienė; akomponuos muzikai B. Budriūnas ir O. Metrikienė; iš magnetofono juostos bus perduota Lemberto įskaityti eilėraščiai ir ištrauka iš kantatos; D. Mackialienė deklamuos iš L. eil. Kalbės knygos red. kolegijos nariai: Alė Rūta, B. Raila, J. Švaistas ir Bern. Brazdžionis. Rengia LB Santa Monikos apylinkė, LB Los Angeles apylinkei ir Dailiųjų Menų klubui talkininkaujant.

Bon Air Motelis

1727 No. Western Ave.
Hollywood, Calif. 90027

Telef. HO 4.4154

Savininkai:

Ignas ir Viktorija Gurčinai

Vėsinami kambariai; kiekv. kambary nemokamai TV ir telefonas; yra kambarių su virtuvėmis; kieme šildomas maudymosi baseinas. Patogus susisiekimas autobusais ir automobiliais.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

L. BENDRUOMENĖS RADIJO VALANDĖLĖ

PROGRAMA TUO TARPU NEVEIKIA.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus,**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.
Phone: TUxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: CIrcle 2-1779

So. Boston, Mass.

LIETUVIŲ RADIJO VALANDA
Sekmadieniais 11 — 12 val. priešpiet.
AM 1430 klc., FM 107.9 megaciklų
WHIL Boston, Mass. 02155
Petras Viščinis, vedėjas,
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: 586-7209

LIETUVIŲ FONDAS

6643 So. Maplewood Avenue
Chicago, Illinois 60629
Tel. 778-2858 (A. c. 312)

Lietuvių Fondas laukia kiekvieno mūsų įnašo — šimto ar tūkstančio. Stokime į fondą su tokiuo įnašu, su kokiuo dabar galime — nelaukime, kada praturtėsime ar kada turėsime "atliekamų" pinigų. Fondas sudaromas ne iš "liekanų", ne iš nereikalingų pinigų, bet iš lietuviškos širdies, iš lietuvybės reikalų supratimo, iš **aukos, kurią lietuvis skiria lietuvybei ir Lietuvai dabar.**

ANTANAS F. SKIRIUS

REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę,
Telefonuokite NO 4-2919
arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles, California 90029.

Pakeitę adresą, tuojau praneškite, kad nesusitrukdytų žurnalo siuntimas.

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m., vedama **Stepono ir Valentinos Minkų,** girdima **sekmadieniais 1 val. — 1 val. 30 m.**
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston, Mass. 02127
Telefonas: AN 8-0489

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS
RADIJO ŠEIMOS PROGRAMOS
Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10 val. — 11 val. priešpiet.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00 — 9:30.
"Vakaruškos" pirmad. vak. 7:00 — 8:00.
Visos programos iš
WOPA stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood, Chicago, Ill. 60629
Tel: HEmlock 4-2413.

MARGUTIS
Seniausia liet. radijo programa Amerikoje.
Įsteigta muz. A. Vanagaičio 1928 m.
Kasdien 8 val. — 9 val. vakaro
(išskyrus šeštadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Petras Petrutis.**
Transliuojama iš nuosavos studijos
2422 W. Marquette Rr., Chicago, Ill. 60629
Telefonai: GR 6-2242; GR 6-2271.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Prorama
TĖVYNĖS GARSAI
Girdima penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc..
Vedėjas **Juozas Stempužis.**
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telef.:: 382-9268.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštad. 3 val. — 4 val. p.p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 klc.
Pranešėjai: **Patricia Bandza,** tel. 278-3265;
Algis Zaparackas, telef. 549-1982.
Vedėjas **Ralph Valatka.**
1576 Lesure Ave., Detroit, Mich. 48227.
Telefonas: 273-2224.

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WQRS-FM stotis. Banga 105.1 mc.
Sekmadieniais 8 val. — 9 val. ryto.
Išlaiko Radijo Klubas.
Klubo pirm. — inž. **Vacys Urbonas.**
17175 Gaylord Ave., Detroit, Mich. 48240
Telefonas: KE 7-9642.
Programos redaktoriai ir pranešėjai:
Jonas Kiščiūnas — 846-4245; **Kazys Gegelis** — 535-6683; **Rožė Ražauskienė** — 278--1353; **Stasys Garliauskas**—TA 6-1385; **Antanas Janušis** — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connnecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WBMI - FM 95.7 mc.
Kiekv. sekmadienį 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjas **A. Dragūnevičius.**
273 Victoria Rr., Hartford, Conn.
Telefonas: CH 9-4502.

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMU" radijo valanda
girdima kiekv. šeštad. 5 — 6 v. p.p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 klc.
ir 97.9 meg. FM.
Direktorius **Jokubas J. Stukas,**
1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205.

Tel.: 289-6878 (Code 201)
Kultūrinė lietuvių radijo valanda anglų k.
per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmad. vak. 8:00—9:00—89.5 mg.
Vedėjas **J. J. Stukas.**

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima **kievieną sekmadienį**
nuo 8 iki 9 val. ryto
iš WHBI stoties 105.9 FM banga.
Adresas: **Romas Kezys,** 62-15 69 place,
Middle Village, N. Y. 11379.
Telefonas: TW 4-1288.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda
redakcinis kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas"
1203 Green St., Phila., Pa. 19123.
Telefonas: PO 5-0932.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. — WPIT - 730 klc.
Sekmadieniais 12 val. — 1 val. p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill R., Pittsburgh, Pa. 15216

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė
Sekmadieniais 9—9:30 val. ryto
per WCMF-FM, 96,5 mc.
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas.
Klubo valdyba: **Pr. Puidokas,** pirm., 580 Wilkins St., (14521); **A. Cieminis,** vicep.; **R. Kiršteinas,** sek. 229 Nester St. (14621); **V. Žmuidzinas,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
Programų vedėjai: O. Adomaitienė, A. Cieminis, V. ir N. Draugeliai, A. Dziakonas, St. Ilgūnas, R. Kiršteinas, Br. Krokys, V. ir B. Litvinai, J. Šipaila, D. Čiurilienė, V. Žmuidzinas.

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIJO PARTIJA
WBRY, Waterbury, 1590 kilocysles.
Kiekvieną šeštadienio vakarą 6:10—7:00.
Programos vedėjas ir direktorius
John D. Adams (Adomaitis).
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708.
Telefonas: 753-8898.

Montreal, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną šeštadienį 10 — 10:30 val. vak.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius.**
1053 Cr. Albanel, Duvernay, P. Q. Canada
Telefonas: 669-8834

Toronto, Ont., Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Radijo programa girdima
kiekvieną šeštadienį 3:30 — 4:30 p. p.
iš Oakville stoties CHWO — banga 1250.
Programos vedėjas Jonas **R. Simanavičius.**
175 Parkside Dr., Toronto 3, Ont.
Telefonas: 534-1274.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku, 41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius.**
Circonvallazione NOMENTANA 162.

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 - 11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vakarą 20:15 - 20:30 Lietuvos laik.
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas.**
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

MALONĖKITE TUOJAU PRANEŠTI APIE JŪSŲ RADIJO PGROGRAMŲ LAIKO, ASMENŲ, ADRESŲ IR KT. PASIKEITIMUS.

AR TURITE ŠIUOS "LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDINIUS?

Gražina Tulauskaitė

Vakarė banga

Lyrika

Aksominiais viršeliais

128 psl., kaina $2.00

Nerima Narutė

RELIKVIJOS

Lyriniai natiurmortai
Viršelio aplanką piešė P. Jurkus
Kaina $2.00

Elena Tumienė

KARALIAI IR ŠVENTIEJI

Poezijos rinkinys
A. Korsakaitės viršelis ir vinietės

Kaina $2.50

VYSKUPAS IR VELNIAS

Ignas Šeinius

Apysakos

Viršelį piešė A. Korsakaitė
Pomirtinis vieno žymiausių senosios kartos rašytojų-beletristų leidinys. Su Juozo Lingio žodžiu apie autorių ir jo kūrybą.
Kaina $3.

Aleksandras Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

Eilėraščiai
Viršelio aplankas Pauliaus Jurkaus
Kaina $1.50

Be to, galima gauti

M. Gimbutienė, **Balts.** $7.50

Dr. J. Končius, **Vytautas the Great**

Minkštais viršeliais $3, kietais $4.

B. Armonienė-A. Nasvytis, **Leave Your Tears in Moscow.** $3.95.
Lietuviu-Anglų kalbu žodynas. $5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. $6.

Šios ir daugelis kitų knygų gaunama

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLOJ
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029

The Lithuanian, Latvian and Estonian demonstrators passing by United States Mission to the United Nations.

"Help!" — one poster cries out in behalf of Baltic people throughout the world... Heldp — to free these nations from Soviet Russian colonialism and restore their independence... Help — to stop russification of the subjugated peoples remaining in the illegally occupied Baltic Nations... Help — to prevent further spread of Communist terror.

Protesto demonstracijos dalyviai žygiuoja pro JAV misiją prie Jungtinių Tautų š. m. rugsėjo 20 d.

"Help!" — Padėkit, — šaukia Baltijos tautos, — išlaisvinti šias šalis iš Sovietų Rusijos kolonializmo ir padėkit atstatyti jų nepriklausomybę... — sakoma viename iš daugelio plakatų.

Photo by V. Maželis

The Truth and Justice Will Prevail

From the speech of Dr. J. J. Bielskis, Consul General, at a celebration of the 30th Anniversary of the Lithuanian Consulate at Los Angeles, Ambassador Hotel, October 26, 1969, Los Angeles, California.

We are exceedingly delighted to have distinguished guests of honor, representing friendly countries joining us in our celebration of the thirtieth anniversary of the Lithuanian Consulate in Los Angeles.

The operations of the Consulate became complex and more difficult because the country it represents was enduring harsh foreign occupation, under which normal functions of the legally constituted government institutions in the country were suspended. Nevertheless, it managed to perform signal services to a large number of people who were forced to abandon all their possessions and flee from their homeland in a desperate effort to save their lives from the invading armed Soviet Russian communist hordes, descending on Lithuania like a huge swarm of locusts destroying everything in their path.

Incidentally, there was a most offending occurance when I received a cablegram from the invaders of Lithuania, requesting that I surrender the office and archives of the Consulate to the nearest Soviet Russian establishment. Naturally, I contemptuously ignored their request.

The signifficant part of this celebration is intended to memorialize the never-to-be-forgotten prompt and decisive reaction of the United States Government and of the governments of many other countries in the free world, in denouncing the Soviet Russian unprovoked invasion and forcible occupation of Lithuania and of the two other Baltic States. To this date the United States and other countries continue to recognize the accredited diplomatic and consular representatives. This is the principal reason for our celebration, because such maintained policy of friendly countries emphasize the continuity of the sovereignty of the Republic of Lithuania. This is of great value to all freedom loving people. Our people deeply appreciate and are ever thankful to all the governments of friendly countries for the friendliness and consideration extended to Lithuania in a time of natonal crisis.

It is to be noted, that the many years of a well organized, desperately and surreptitiously pressed vicious propaganda of the invaders, has failed entirely to make a dent in the in the attitude of the free world towards the aggressors and forcible occupants of Lithuania, Estonia and Latvia. Expressing it axiomatically, evil aims are invariably destined to utter failure.

Continued next page

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS
November 1969

THE MAYOR'S GOAT

A story by **Česlovas Grincevičius**

Continued from October issue

"Now I'd like to challenge a lion and turn him into mincemeat. Show me a lion! Is there not one lion in this city? What a poor city without lion!

A cat, the cleverest of all the animals present in the yard at the moment, having climbed up to an elevated spot of the roof just in case of emergency, remarked smartly to the lion's tamer:

"A lion, through some misfortune, we do not have. It would be nice, though to watch him chew your meat, spread on your white goat fur. Before that, however, challenge the goat in the City Hall clock. He, for many years, has been up there fighting an old man. I bet a pound of bacon that he would withstand your horns.

"The goat in the City Hall tower! How can I be so dumb as to not have found out of that before?"

A short time later, the goat was prowling around in the square near the City Hall. In vain she was looking at the tower and the clock. When it became too dark to see, the goat was still watching the clock for any possible doings there. Never did it cross her mind that the cat was lying: he who slinked all over the city knew all its secrets.

It was a long and tiresome night for the goat; she slept badly all night with uncanny dreams of nightmare creatures which she couldn't overcome.

"I'm not supperstitious and afraid and these nightmares cannot lessen my courage," thought the goat just as the sun was coming up.

The city was still sleeping, only a few watchmen were sweeping the cobble stone paved street, which Mr. Izidor Jaugėla would have to pass on his way to office and, of course, would not fail to notice their dilligence at work. The guardsmen were conversing much along with their labors and did not even notice the little goat wandering about. And so the goat was left all to herself.

Came the time for the little old man to present himself with his mallet and to announce the time. Then of course the old goat appeared behind him just as it was designed by Hans Christian Sieben Nieczky.

"Oh, you old bag of salted meat, you'l get to know me yet" screached the kid goat in a voice of terror and sped off toward the City Hall.

The entrance gate to the square was locked, but the goat found another door from the yard open. Then she found the stairs by which with great difficulty she reached the very top of the tower.

Once above the kid goat was affronted by steel machinery, by wheels in motion and other unknown things; yet she could not find the old goat himself nor could she gather where to seek for him. He could not disappear, of course; yet she was angry having to wait for this miscreant.

After quite a while and all a-shuddering, she finally heard a side door open wide and out rode the little man with his mallet. That the man was of wood, the goat was too much excited even to notice; all that mattered to her stuttering impatiently were the events destined shortly to follow.

Here he comes!

Never before had she felt such rage, such anger as this moment. To be able to strike that other goat with greater force, she jumped back a step and then with all her might she darted forward. At the very last split second she noticed that the goat had eyes made of glass though he was all made of wood himself! Realizing this, only made her the more angry and steaming she butted this fake product with all her might.

Oh my gosh! It would have been better not to have seen what happened there! The wooden goat crumbled into pieces and splintered over the old man. Then all that remained of the flying kid goat, the other goat, the wooden old man, the mallet — dropped onto the the bell, upsetting it from its axle, and with the bell smashed into the clock work mechanism. The whole parcel of she goat and he-goat, of old man and bell remnants, with the springs and wheels of the clockwork, with its axles, and hands — all came thundering down onto the cobble stone plaster of the spuare...

Before-mentioned watchmen were still stationed near the City Hall, as they continued talking, discussing the battles with the Swedes, when all particles came falling down upon them. Before they could realize where everything was coming down from the bell itself dropped nearby with a tremendous thud. Then an explosion of sparks lighted off from the cobble stones, and lastly plumped down a white, soft bag of a goat skin.

You couldn't say what could be worse — for sure the city was going to ruin. The earth was going to open soon and swallow up the surface. Amen to everything! Even at the end of the world could the fear be no greater.

"The Swedes are here! The Swedes! Run, wherever you can, hide, go underground. Woe to us, it's the end of the world!" shouted the watchmen, at a loss of their wits and scrambling away down the streets of the city as fast as their legs could carry them.

"What? The Swedes? Where are the Swedes? Is something burning?" the sleeping citizens shouted, sticking their heads through open windows.

"We don't know too much, but the City Hall began to crumble, the square is covered with corpses and cannonfire has set everything sparking and aflame. Lord Almighty, why are we punished thus?"

Fear has long legs and the rumors about the Swedes were traveling faster than the legs of the watchmen, quicker than arrows from a bow.

In a while, the citizens saw how uniformed guards were noisily racing over the cobble stone streets, searching for the imaginary Swedes. Storekeepers were opening then closing their doors to peck out, curious children climbed church steeples, others climbed just on roofs, all so that they could see those mythical Swedes first. Alone the honorable Prince Radvilas, who understood international politics, doubted the story about the Swedes when he was aroused from his slumber.

"Maybe some drunk highwayman is making a disturbance or perhaps some rogues have locked a pig up in the Jew's stables again." To the comfort of the people though he ordered some men to ride into the city.

The one who received the news with the greatest coldness was the mayor.

"Naturally, this is the goat's doing! Luckily, it is its final one."

After an hour, all was clear and the panic turned into astonishment. The citizens rushed to the square. There each person was shouting above the others and knowingly telling every new-comer the real story: how and why all this happened and who was responsible: of course they had known right along that it would all lead up to this.

The story stops short at this point and does not tells us how long the city of Kėdainiai mourned the loss of its clock. It is just established that there was but one creature known to be satisfied with the outcome — and that was Niurna, the cat: at least there was nobody left to collect from him the pound of bacon he had lost.

Tales about the mayor's goat have survived to these times. It's no wonder that one of the city's squares near Radvilas and Josvainiai Streets has been given the name of Goat Square.

---

* Prince Radvilas (page 18, October issue) — some descendants of this Lithuanian family had become Polonized and are now known under the name of Princes Radziwils. Ed.

THE TRUTH... WILL PREVAIL

Continued from page 17

On all appropriate occasions we will celebrate and stress the fact that the truth, justice, individual inherent human rights will prevail; that the rights of civilized and organized nations to self-determination, yes, to self government in their own countries, must continue to be recognized and remain permanently implemented. The celebrations and observances are strenghthening our will and intensifying our determination to continue the struggle for the rights of man and nations.

We are living in a period in which such terms as "justice", "freedom", "liberty" and "peace" are being loudly voiced everywhere, most of us are so vitally concerned with them. The evidence is undisputedly overwhelming that the people are longing, dreaming, hoping and striving for liberty, justice and peace. So are nations, large and small. Particularly nations like Lithuania with over 700 years history of great statehood, and others also having a long and distinguished history of their statehood, but which suddenly became deprived of the independence by aggressive acts of a powerful and ruthless neighbor.

People and nations are refusing to be subjugated. Those unfortunates who are suffering under the yoke of the invaders, will with positive determination continue their relentless efforts to free themselves from foreign domination. They and we are decisively convinced that the restoration of human rights to individuals and the rights of self determination to nations are the only true means towards reestablishment of peace.

In following these profound thoughts, it is of inestimable value to quote a few lines from Abraham Lincoln, The Great President of the United States in his speech delivered one hundred and eleven years ago, eloquently expressed these truths:

> "Our reliance is in the love of liberty which God has planted in us. Our defense against tyranny is in the spirit which prizes liberty as the heritage of all men in all lands everywhere. Destroy this spirit and you have planted the seeds of despotism at your own doors".

I am certain that our people unequivocally subscribe to these truths, because they are so wall applicable to these days and situations. It is obvious that the forceful will and resolute determination of the people to work and relentlessly strive towards their goal, will eventually defeat the subjugation and tyranny and will crown their efforts with justice, freedom, independence, and the so much coveted peace in the world.

ACEN OBSERVES 15th ANNIVERSARY

Lithuania Founding Member of International Organization

The Assembly of Captive European Nations marked the 15th anniversary at the XVI Plenary Session on September 16th in New York. Delegations of Lithuania, Latvia and Estonia have been members of ACEN (Assembly of Captive European Nations) ever since its inception in 1954.

In his opening address, the outgoing ACEN Chairman, Dr. Josef Lettrich, emphasized:

"Such spontaneous political upheavals as the guerilla war of the Baltic peoples, the Poznan uprising, the Hungarian Revolution and the Czechoslovak rebellion will forever mark the confrontation of the will of the people with their oppressors. Withouth the bloody Soviet counter-insurgency in the Baltic States, without the Soviet intervention in Warsaw, without the bloody suppression of the Hungarian freedom-fighters and without the Soviet invasion and occupation of Czechoslovakia, it is hardly imaginable how the Communist usurpers could remain in power."

Stalin-Hitler Pact Condemned

In a Declaration, **International Developments and the Captive Nations,** ACEN stated:

"A few weeks ago, the captive European nations and people everywhere recalled two sad events that occurred thirty years ago — the signing of the Soviet-Nazi non-aggression pact and the outbreak of World War II. The Pact, signed on August 23, 1939 gave Hitler the green light to launch his attack on Poland — thus unleashing World War II. Another tragic feature of the pact (and of the secret protocol signed September 28, 1939)was to condemn Estonians, Latvians and Lithuanians to Soviet rule, and to strip Rumania of Bessarabia and Northern Bukovina. This brazen bartering over the destinies of smaller nations was as typical of the two dictatorships then as it is of the heirs of Stalin today. In assessing the cause and effect of World War II, the USSR — by giving Hitler a free hand — cannot escape its share of responsibility for the ensuing global catastrophe."

Misrepresentation of the Baltic States

A **Declaration on Misrepresentation of Albania, Bulgaria, Czechoslovakia, Hungary, Poland and Rumania in the United Nations and Usurpation of the Sovereign Rights of Estonia, Latvia and Lithuania by the Soviet Union** was also adopted. It said in part:

"2. The Baltic States of Estonia, Latvia and Lithuania have been occupied and then incorporated against the will of their peoples and in vialation of international agreements by the Soviet Union. The illegal annexation and continuing military occupation does not confer upon the Soviet Union the authority to represent and speak for Estonia, Latvia and Lithuania in the United Nations.

"Assembly of Captive European Nations, therefore, appeals to the free membem-states of the United Nations:

"...2. To deny the delegation of the Soviet Union the right to speak on behalf of Estonia, Latvia and Lithuania." (Elta)

BALTS HOLDS RALLY AT U. N.

The "Day of Concern for Estonia, Latvia and Lithuania" was marked on September 20 in New York with a rally opposite the UN building. A number of UN diplomats, press officers from the permanent missions to the UN, and journalists accredited to the World Organization were present.

The list of speakers was headed by Congressman **Mario Biaggi** from the 24th Congressional District of New York. "There has been a silence for 30 years," he said, "a clamor for justice denied for that long. I must tell you that you have justice on your side, and not only in America but all over the world".

The Lithuanian speaker was **Dr. J. K. Valiūnas,** President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania. In his address Dr. Valiūnas recounted some of Russia's unkept treaties and promises— the Atlantic Charter, the UN Charter, and the Universal Declaration of Human Rights. He demanded that the USSR be called to account for its violations of fundamental human rights and genocide.

Mr. Wang-Meng-Hsien, Minister Plenipotentiary, Permanent Mission of China to the United Nations, also addressed the participants. He said that, since the United Nations had played an important role in the process of decolonization, it should be used as the means for the settlement of the Baltic question. It was especially the newly independent states, he stressed, that should support the Baltic cause instead of falling in line with the unjust and outrageous double standard that reigns in the World Organization.

Nixon — Understanding and Sympathy

The numerous telegrams and messages received on the occasion included one from the Assistant Secretary for European Affairs, US Department of State, who assured those assembled that "the President continues to look with understanding and sympathy upon the just aspirations of the Baltic peoples."

J. L. Hearn, Counsellor, Permanent Mission of Canada to the UN, reiterated the fact that "the Government of Canada has never recognized the legality of the Soviet occupation of the Baltic Republics which occured so tragically nearly 30 years ago."

Mayor John V. Lindsay stated in his message: "At this moment, it is appropriate to remember that until all of us are free, none of us is free. Share your hope that together we may secure freedom to all nations."

After the rally, the 500 participants marched to the United Nations and paraded there before closed gates chanting slogans, such as: MOLOTOV - RIBBENTROP PACT MUST GO! — JUSTICE FOR THE BALTIC STATES!

DIEMEDĖLIS

By Danutė Mickutė-Mitkienė

Diemedis * upon a hill enhances
Just outside my window... How come?
And why downward slide your secret glances
At that fragile daisy blossom?

You spray azure, though in shadow,
Though so timid,
That with envy even clouds are
Turning livid.

Diemedis! How so were you brought
Here so high above?
Lowland's manors stretch more broad
And so do its groves...

There a mint's, a ruth herb's fragrance
Over nights would make you swoon;
As would tales from star - lit heavens
Spun by shining moon.

To proposal, lured as you were,
By a crisp - fresh lily,
Could it be what you were to her,
Also you're oblivious?

Sensing what's to be your answer,
D i e m e d i s,
I can't dim my eyes, they sparkle,
Trickling bitter tears.

From the Lithuanian into English rendered by **A. Milukas**

* Diemedis — Artemisia abrotanum — Southernwood, a decorative, fragrant herb, very popular in Lithuania, that in earlier ages was renown in medicine, witchcraft.

Lithuanian original of this poem was published in the June, 1958, issue of this magazine.

On November 4, 1941, German occupational forces introduced in Lithuania Latvia and White-Russia German postage stamps with the likeness of Hitler, overprinted OSTLAND. Other German stamps were valid also, although not sold by the local post-offices. Which stamps were used in Lithuania could be determined only by the names of the postmarks. —

1941 m. lapkričio 4 d. vokiečių okupacinė valdžia Lietuvoje (taip pat Latvijoje, Estijoje ir Gudijoje) paleido apyvarton vokiškus pašto ženklus su Hitlerio atvaizdu, perspausdintus žodžiu OSTLAND. Koks pašto ženklas buvo pavartotas Lietuvoje, galima atpainti tik iš pašto antspaudo.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By A. Bernotas

Part CXX

Courts and municipalities' administration worked unhindered by the Germans. Police, who at first had their old Lithuanian uniforms, in later years had to change them for German ones. It worked by itself, although it had to obey German orders and requirements, too. All levels of police, though cooperating with the German occupational forces, had helped much the population to avoid many restrictions. Soon after bolsheviks withdrew, local partisans and police had arrested scores of communists and their co-operators and in all localities huge piles of cases were accumulating. The population was enraged at the former communists and party officials and those persons who helped holsheviks to terrorize inhabitants or helped on deportations in June, 1941. Thus in numbers of places unlawful acts of violence were breaking out. All the arrested political prisoners together with their cases had to be handed over to the German authorities: Lithuanian courts were deprived of jurisdiction in these cases. German authorities sentenced such persons by administrative orders.

Germany, who was taken all her men to the army, was badly lacking male-power. Therefore in occupied countries she at once started a hunt for men for her war industry, for army help services, transportation and even for farm works. Already on July 15, 1941 German mlitary administration had proclaimed an announcement, according which Lithuanian men were urged to go to Eastern Prussia for work. There showed up but few volunteers, so the German administration began picking up mostly everyone who had been engaged in communist activities during the bolshevik occupation or who desired to relinquish his habitual circles. The persons gathered in this way were transported to Germany for various works in her war industries, in army help services or was otherwise similarily employed. In later years, about 1943, the German "Zivilverwaltung" demanded that the Lithuanian Council provide a certain amount of men for the war machine. There were released orders for people to volunteer for works in Germany, but, as again only few appeared of their own will, German administration started picking up men by force. In the first days of 1944 German administration submitted orders that the Lithuanian Council deliver 100,000 men, at the rate of 8000 "volunteers" every month. In farms only one man was supposed to remain for work, others had go to Germany. These orders given, the German police started picking up men wherever they could grab them: in churches during the Sunday masses, in the movies, in the gatherings,even in the high-schools. This practice was especially noticeable in the Territory of Vilnius. It is counted that about 75,000 persons were transported to Germany at this phase.

Besides, all town folk: professionals, clerks, students, workers and craftsmen had to have steady registered jobs. Otherwhise, having no registered employment, they were ordered to apply to the German "Arbeitsamt' for their jobs to be provided them. Unregistered trade and residency was forbidden.

Cultural activities in Lithuania, so far as the war situation permitted, were not much disturbed by the Germans. Several newspapers were being published in Kaunas, Vilnius and in ohers towns, although under strict German censorship and control.

In Kaunas there was issued at first a daily "Į Laisvę" (Toward Freedom), later the name was changed to "Ateitis" (The Future). And books during these years were published only scantily and those appearing were sold at once. There was shortage of paper. Germans printed dailies for their German readers: "Kauener Zeitung" and "Vilnaer Zeitung". Only theaters enjoyed a degree of activity: Germans did not disturb their work—they even incited it. Movies showed only German films. Radio Kaunas worked under German control.

(To be continued)

BLINDNESS OR HYPOCRISY

In "Philadelphia Inquirer" we read following article:

FANTASY OR HISTORY

"Even the most ardent admirers of Arnold J. Toynbee as an historian should be baffled by his attacks, in his newest book, on the U. S. and Israel for conducting what he calls "colonial wars" — Americans in Vietnam and the Israelis in their conflict with the Arabs.

'For a brief moment', Toynbee writes, 'it looked as if the end of European colonialism were going to be the end of colonialism itself. But since the close of the Second World War, the Americans and Israelis have rushed in where West Europeans now fear to tread'.

He is apparently referring to Britan's pullback from many of its possessions overseas; to France's retreat from Indochina and its acquiescence in Algerian independence; and to Holland's reluctant surrender of its East Indies empire. Unmentioned in the reports on his book is Portugal's refusal to give up its colonies.

That the U. S. is seeking to colonize Southeast Asia is such an absurd charge that it is almost incredible that any intelligent person should make it.

Toynbee, however, goes further in declaring that the U. S. war in Vietnam is part of a plan to build an American empire in eastern Asia extending from Japan through South Korea and Taiwan, South Vietnam and Thailand, to and including Australia and New Zeeland. This is the kind of fantasy we are accustomed to in books about little men destroying the Earth from flying saucers.

Toynbee evidently does not miss the presence of Estonia, Latvia and Lithuania on the world globe that he looks to in his writing of contemporary history. Yet Russia has made prison colonies of these once-free lands, just as it has so recently displayed its intension to keep its other captive countries in Europe tightly reined. Toynbee talks of the U. S. and Israel making an "art" of colonialism. The great artist of that sort of thing is Soviet Russia, with Red China not far behind; if that fact is not recognized we might as well throw all the history books out the window, including Professor Toynbee's."

Editors remark: — Historians are mostly able to discern and understand the events of the past. Yet it happens that they are unaware sometimes of what is going on in their own days. Often this happens because with contemporary events there is a lacking of perspective — yet, as in the case of Toynbee there is also a short-sightedness and a deal of hipocrisy involved. Apparently, too, a measure of ambition of the "great has-beens" is at play. Nevertheless, history will throw out the window such imperial highnesses together with the historiosophic books of these eminences.

Such happens to be the reality of history, gaided by Themis, the goddess of Justice.

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90 DIENŲ UŽ VISAS TAUPYMO SĄKAITAS

TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GALITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA... TAI NEDELSDAMI PASIŲSKITE ČEKĮ DABAR.

5¼% **UŽ TERMINUOTUS INDĖLIUS $7,500.00 ar daugiau**

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI $15,000 APDRAUSTOS F.S.L.I. ĮSTAIGOSE.

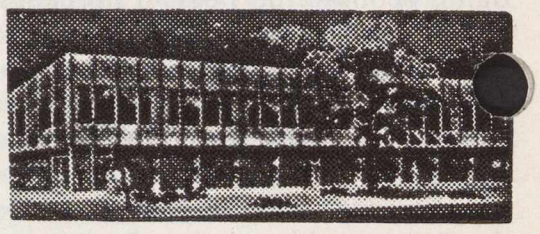

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUSKAS
sekretorius

Tel.: (312) 656-6330 ir 242-4395

LADIES AND GENTLEMEN

Remarkable Discovery

Hair formula JIB is Patented in Switzerland and Registered in U.S.A. and Canada, Europa, Germany, Austria. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, Strengthening Hair, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR.

Using JIB you will never be bald or grey. 100% Guaranteed.

Listed in Druggist Red-Blue Book. JIB Medicine Liquid 8 oz. A 16 week supply $5.50. Money Order, P. P., Send today — JIB LABORATORY

1437 So. 49th Avenue, Cicero, Ill. 60650

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Marija Žukauskienė** has participated with 5 of her paintings in an annual exhibition of art at Highland Lakes, New Jersey. "City Street" and "Flowers" have brought her 1st prizes and "Courtyard" — an honorable mention.

● State Museum of New Jersey has on show in Trenton 3 sculptures by **A. Merker-Vitkauskaitė:** "Ox", "Pelikan" and "Sunflowers".. The authoress teaches painting in several of the state's high schools.

● The Penguin Companion to Literature, Vol. 2, a 900 page publication of the paperback series that has appeared this year, has had Alfonsas Nyka-Niliūnas, "an author from Baltimore, U.S.A." to contribute the article on **Lithuanian Literature.**

G. S. Pranaitis — Pioneeer in aviation died

George S. Pranaitis, 77, a pioneer in Connecticut aviation who took a plane ride in 1913 perched on the wing of a home made biplane 200 feet over New Britain, died on 19 August, 1969.

Born in New Britain, he moved to Newington 38 years ago.

He participated in what was reportedly New England's first powered takeoff in 1908 at Walnut Hall Park in New Britain by helping to restrain a barnstormer's airplane while the engine revewed up sufficient power for flight.

Pranaitis built and flew his own biplane in 1911, and built a second after the first one was destroyed in a crash.

In 1919 he joined the First Reserve Aero Squadron of New York City, and later went to France, where he headed the wing repair department at the world's then-largest aircraft repair center, in St. Jean de Monts.

Mr. Pranaitis became the state's first aviation inspector in 1927 when the Department of Aeronautics was formed, retiring as chief inspector in 1959.

He was an innovator in other fields also, helping to design and build the first midget submarine made in Connecticut, which made several dives during World War I. He later claimed the experimental submarine gave the Japanese the idea for one-man and two-man submarines they employed during World War II.

Besides his innovations in aviation and submarine technology, he was considered to be an outstanding woodcarver

He leaves his wife, Rose Pietkerwitz Pranaitis; three brothers and two sisters.

MOSCOW — "FRIENDLY" NEIGHBOUR OF LITHUANIA

● Italian press has reproduced the "Calendar of Muscovite Conquests" that had originally been given in Elta-Press for June-July, 1969. This calendar shows that of the 203 assaults upon its neighbours since 1367 Moscow has attacked Lithuania 27 times.

A scene of the commemoration in Los Angeles City of the 30th anniversary of the Lithuanian Consulate office here:
Consul General Dr. J. Bielskis, speaking; V. Čekanauskas at his right: he presiding at commemoration.

(On page 17 we print the speach delivered by dr. J. Bielskis.)

Vaizdas iš 30 metų sukakties paminėjimo Lietuvos konsulato veikimo Los Angeles mieste. I. gen. kons. dr. J. Bielskis kalba: Dešinėje —V: Čekanauskas, Alto Los Angeles sk. pirmininkas, pravedęs minėjimą.
Gen. konsulo dr. J. Bielskio kalbą spausdiname šio nr. 17 psl.

UNITAS' ARM IN TOP FORM AGAIN... (AND SO IS HE)

The opening football season was resounding with praise for John **Unitas** (Jonaitis), performing a spectacular comeback.

"Quarterback John Unitas disposed of another ALF team here as the Baltimore Colts edged Oakland a week after overpowering San Diego." (Los Angeles Times from Oakland).

"Unitas classic performance lasted only a quarter but brought two touchdowns, a field goal, 150 yards and a dozen Unitas completions in 18 throws."

"A sellout crowd of 51,246 saw the 36 year-old Baltimore sharpshooter continue his comeback with a series of all kinds of passes which looked as crisp and accurate as the passes he was throwing six or eight years ago.

"Unitas was the best athlete. On his first 80-yard series, he completed six for six, including a dangerous flat pass that had to be rifled as well as a 34 yard gainer to a team mate he had to pick out in traffic."

"Next, Unitas marched 55 yards. Finally, he went into his two-minute routine, going 70 yards on 4 completions in 8 shots to get a field goal in the last seconds."

"Unitas was never stopped. And he was looking at the strongest club in the AFL. The lesson for the Rams is that for Unitas they will have to be prepared."

● **Romas Viesulas,** professor and chairman of the Deparmtent of Printmaking, Tyler School of Art, Temple University, Philadelphia, Pa., has been awarded Guggenheim Fellowship for the 1969-70 year. It is the third time Viesulas has been awarded a Guggenheim. This is something of a record. He is only the fourth person to be awarded a fellowship more than twice in the graphic arts category of the grants.

Viesulas received his first Guggenheim in 1958, and his second in 1964. He plans to use his third to do a series of graphic works involving intermedia aspects of image and sound relationships.

A native of Lithuania, Romas Viesulas is a graduate of Ecole des Arts et Metiers in Freiburg, Germany, and also studied at Ecole des Beaux Arts in Paris. He came to the United States in 1951, and has been a member of Temple's Tyler faculty since 1960.

In addition to his Guggenheims, R. Viesulas has been honored as the first American artist to receive the Tamarind Fellowship in lithography in 1960, and received a Tiffany Fellowship in 1962.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ **Specializing in home made fresh and Smoked Polish Sausage, fancy groceries and choice meats.**

★ **Featuring Imported Krakaus Polish hams, beer, wine and groceries.**

NOW
Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į

BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach. Westwood, Beverly Hills & Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica, California
EXbruck 4-9144
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

LD administracija dėkoja visiems, kurie neraginami atsiuntė 1969 m. prenumeratos mokestį; prašome ir kitus nedelsiant atsilyginti; skolos sunkina žurnalo leidimą.

Protesto demonstracija

Atkelta iš 7 psl.

respondentas buvo š anksto aprūpintas Batuno paruošta medžaga apie Ribbentropo-Molotovo paktą, su kopijomis demonstracijoj pasakytų kalbų ir priimtų rezoliucijų tekstais. Rezultatai geresni negu buvo galima tikėtis. Garsas apie šią protesto demonstraciją pasiekė daugelį pasaulio kampų. UPI (United Press International) žinių agentūros dėka žinios, kad ir trumpos, pateko . Didž. Britanijos, Vak. Vokietijos, Norvegijos, Belgijos, Danijos, Portugalijos, Italijos, Šveicarijos, Pietų Afrikos, Kongo, Sudano, Liberijos, Naujosios Zelandijos, Paragvajaus, Jamaikos ir Costa Rikos spaudą. Pietų Korėjos dienraštis "Seoul News" įsidėjo savo specialaus korespondento telegrafinį pranešimą iš New Yorko, kad ... policija nepraleido ramių demonstruotojų į Jungtines Tautas.

Informacija apie šią protesto demonstraciją buvo pasiųsta JT misijoms. Sunku pasakyti, kiek atstovų ją stebėjo, bet yra žinoma, kad pvz., Maltos, Vatikano, Zambijos ir dar vienas kitas attovas buvo. Po demonstracijos vsų šalių misijos prie JT gavo priimtos rezoliucijos tekstą. Pažymėtina, kad iki šiol jau 66 kraštai atsiuntė Batunui savo atsakymus. Pats pirmasis atsakymas gautas iš V. Vokietijos stebėtojo prie JT. Toliau atsakė D.

Demonstracija, išreiškusi, kad Sovietų Rusija neturi teisės atstovauti Lietuvai, Latvijai ir Estijai Jungtinėse Tautose, ir reikalaudama, kad Baltijos kraštai būtų priimti į Jungtines Tautas, skirstosi. Priešais žygiuoja JAV LB Tarybos pirm. dr. Petras Vileišis, dešiniau — New Yorko LB apyg. pirm. A. Vakselis; toliau matyti: V. Vaitiekūnas, Vakselienė, E. Bubleitienė, A. Zakarauskas, A. Kaunas (iš Dariaus-Girėno Veteranų Posto) ir k.

Denied admittance to the United Nations, demonstrators of the Baltic Rally depart after voicing the objections to having the Soviet Russia represent Lithuania, Latvia and Estonia in the UN, and demanding that true representation of the Baltic States be established in the UN.

Foto R. Kisielius

"Laisvės žiburio" radijo programos vadovas R. Kezys rekorduoja juoston Kęstučio Miklo ir kun. N. Trepšos (Batuno vardu) pasikalbėjimą su UPI (United Press International) korespondentu Leon Pitt tuoj po demonstracijos spaudos atstovų priėmime Pacem in Terris galerijoj prie Jungtinių Tautų.

R. Kezys, Director of the Lithuanian World Review Radio Program, records the conversation of K. Miklas and Rev. N. Trepša with Mr. Leon Pitt from UPI during the reception for the press at the Pacem in Terris gallery on Dag Hammarksjold Plaza near UN.

Foto R. Kisielius

Buvo visaip demonstruojančių...

One of the demonstrators decorated for this event.

Foto R. Kisielius

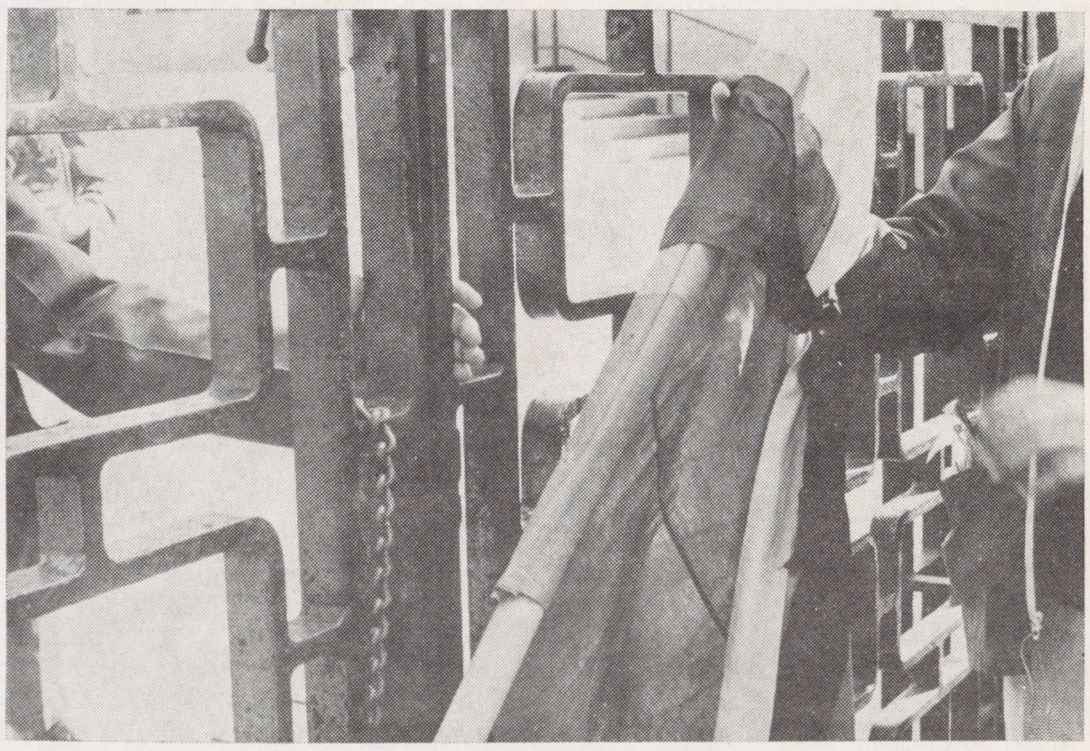

Uždaromi vartai prie Jungtinių Tautų, kad demonstrantai neįeitų...

United Nation guards closing the gates to the UN. Photo R. Kisielius

Protesto demonstracijos dalyviai su savo tautinėmis vėliavomis ir išrašytais šūkiais plakatuose žygiuoja Jungtinių Tautų aikštėje. Policija ramiai stebi ramius demonstruotojus.

The Lithuanian, Latvian and Estonian demonstrators at the United Nations Plaza. Demonstrants are holding their national flags and posters. The police watches the demonstrants friendly.

Britanija, Malta, Vatikanas, JAV State Departmentas, Kanada ir kt.

Prieš ir po demonstracijos svečiai ir spaudos atstovai buvo Batuno priimti prie Dag Hammarskjold Plaza aikštės Pacem in Terris galerijoj. Ten buvo įrengtas specialus spaudos skyrius su visokiausia literatūra įvairiomis kalbomis apie Baltijos kraštus. Užsieniečiai spaudos atstovai buvo aprūpinti kondensuotai paruošta medžiaga apie Lietuvą, Latviją ir Estiją dabar ir praeity. Amerikečių spauda čia irgi buvo atstovaujama. New Yorko "Daily News" (didžiausiu tiražu N. Y.) atsiuntė savo foto korespondentą. Dalyvavo ir keletas JT atstovų. Paminėtinas Vatikano stebėtojo prie JT msgr. Giovannetti dalyvavimas su visu atstovybės štabu.

Šios manifestacijos - protesto demonstracijos organizavimui ir koordinavimui vadovavo Batuno vykd. pirmininkas inž. Kęstutis Miklas. Prie jos pasisekimo labai daug prisidėjo New Yorko LB Apygardos valdyba ir jos pirm. A. Vakselis. Apylinkė davė žmones Batuno atsišaukimų dalinimui N. Y. gatvėse, tvarkdarius demonstracijai, suvežė plakatus į aikštę, ir surado būdą sutraukti beveik visą jaunimą New Yorke. Labai aktyviai prie šios demonstracijos prisidėjo N. Y. Vyčiai, dalyvaudami su savo pagamintais plakatais, Dariaus Girėno postas ir Neo-Lituanai.

GRAŽINA TULAUSKAITĖ

VAKARĖ BANGA

Naujausias poezijos rinkinys

Išleido
Lietuvių Dienos

Kaina: $2.00

THE SEASONS

by

Kristijonas Donelaitis

1714-1780

Rendered from the Lithuanian into English verse by

Nadas Rastenis

Published *by* Lithuanian Days

Price: Hard cover $4.00, soft cover $3.00

Meškiukai mokosi skaityti, kad galėtų patys pasiskaityti

VYTĖS NEMUNĖLIO

knygą mažiesiems

dailiai spalvotais piešiniais
V. Stančikaitės iliustruotą

pasaką

MEŠKIUKAS RUDNOSIUKAS

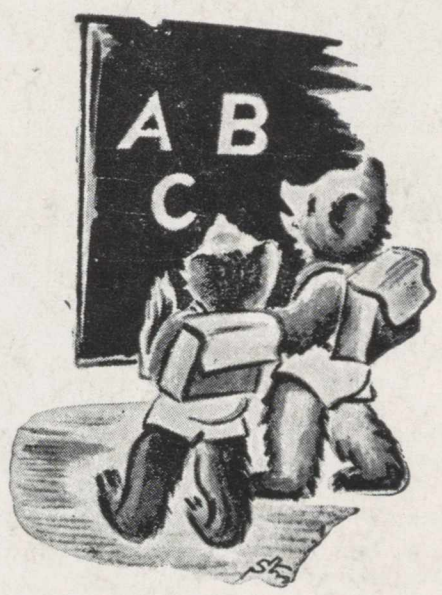

Kaina $3.00

LITHUANIA – LAND OF HEROES

- Country, people and language
- Lithuania's fight for freedom
- Soviet genocidal practices in Lithuania

Prepared and Edited by
Leonard Valiukas

THS IS ONE OF THE BEST BOOKS ON LITHUANIA IN ENGLISH!

LAVISHLY ILLUSTRATED

Price: $4.75

LIETUVIŲ DIENOS

4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029